

Tęcza

Żytomierszczyzny

FOTO: AGATA PAWŁOWSKA © POLONIJNA AGENCJA INFORMACYJNA SWP

Vivat, Polonia!

**VI Światowy Zjazd
Polonii i Polaków z Zagranicy**

**Vivat, Полонія! VI Світовий конгрес
польської діаспори та поляків за кордоном**

INSTYTUT ROZWOJU
JĘZYKA POLSKIEGO
IM. ŚWIĘTEGO MAKSYMILIANA MARII KOLBEGO

„Człowiek jest wielki nie przez to, co posiada, lecz przez to, kim jest; nie przez to, co ma, lecz przez to, czym dzieli się z innymi”

Jan Paweł II

Warszawa, 1 września 2023 r.

Szanowni Państwo

z okazji rozpoczynającego się dzisiaj nowego roku szkolnego 2023/24 życzę Państwu wielu sukcesów i satysfakcji z osiągnięć podopiecznych, zadowolenia w pracy zawodowej, pomyślności w życiu osobistym oraz realizacji wszystkich planów i zamierzeń.

Rodzicom życzę, by wszyscy, których na swej drodze spotyka ich dziecko, udzielali mu życzliwej pomocy i wsparcia, a Uczniom wytrwałości w przezwyciężaniu trudności i osiągnięcia sukcesów w życiu.

Życzę, aby Wasza Szkoła nadal była miejscem, w którym panuje klimat życzliwości i wzajemnego szacunku, gdzie profesjonalna Kadra Pedagogiczna udziela pomocy i wsparcia zarówno Uczniom, jak i ich Rodzicom.

Działania doświadczonych nauczycieli dbających o wszechstronny rozwój wychowanków, ich przygotowanie do dalszych etapów edukacji, a także do życia w europejskim społeczeństwie, są godne podziwu i naśladowania.

Wam, Drogie Dziewczęta i Chłopcy, życzę sukcesów w nauce, radości, trwałych przyjaźni, a wszystkim Państwu, aby wspólnie spędzone chwile w Polskiej Szkole zapisały się na stałe w Waszych sercach i pamięci. Rzeczpospolita Polska jest z Was dumna.

Dyrektor Instytutu Rozwoju Języka Polskiego
im. św. Maksymiliana Marii Kolbego
Prof. dr hab. Jacek Gołębiowski

Drodzy Uczniowie, Szanowni Rodzice, Nauczyciele i Członkowie Kongresu Oświaty Polonijnej!

Z okazji rozpoczęcia nowego roku szkolnego 2023/2024 życzymy, żeby był on udany i pełen sukcesów. Niech czas spędzony w szkole zaowocuje zdobywaniem wiedzy, dobrymi ocenami, ciekawymi zajęciami w przyjaznej, pełnej życzliwości atmosferze.

Życzymy Wam, aby nauka była udaną przygodą edukacyjną. Szczególnie ciepłe życzenia kierujemy do dzieci, które po raz pierwszy przekraczają progi szkoły lub przedszkola. Niech radość i entuzjazm towarzyszą Wam podczas całej Waszej drogi edukacyjnej, na którą dzisiaj wkraczacie.

Życzenia spokojnego roku szkolnego przekazujemy również wszystkim Rodzicom. Niech nowy rok szkolny przyniesie wiele okazji do dumy i radości z osiągnięć Waszych dzieci. Życzymy dobrej współpracy z nauczycielami, wychowawcami i opiekunami.

Drodzy Nauczyciele! Przekazujemy serdeczne pozdrowienia, wyrażając nadzieję, że wytrwałość, cierpliwość i satysfakcja zawodowa będą z Państwem na co dzień. Życzymy, aby w nowym roku szkolnym Waszą drogę rozświetliło słońce, niebo było spokojne, czyste i błękitne, Wasze zdrowie było mocne, a energii nigdy nie zabrakło.

Bezpiecznego Nowego Roku Szkolnego!

W imieniu Zarządu Prezes Kongresu Oświaty Polonijnej
Wiktoria Laskowska

**Projekt finansowany ze środków Kancelarii Prezesa Rady Ministrów
w ramach konkursu Polonia i Polacy za Granicą 2023**

Projekt „Polska Platforma Medialna Ukraina 2023–2025”
realizowany przez Fundację Wolność i Demokracja.

Publikacja wyraża jedynie poglądy autora/ów i nie może być utożsamiana z oficjalnym stanowiskiem Kancelarii Prezesa Rady Ministrów.
Utwór jest dostępny na licencji Creative Commons Uznanie autorstwa 4.0 Międzynarodowa. Pewne prawa zastrzeżone na rzecz Berdyczowskiego Oddziału Związku Polaków na Ukrainie. Utwór powstał w ramach zlecenia przez Kancelarię Prezesa Rady Ministrów zadań w zakresie wsparcia Polonii i Polaków za granicą w 2023 roku. Zezwala się na dowolne wykorzystanie utworu, pod warunkiem zachowania ww. informacji, w tym informacji o stosowanej licencji i o posiadaczach praw.

AKTUALNOŚCI

Papież przekazał żywność Ukrainie
Папа Римський пожертвував Україні
харчові продукти..... **4**

XXIII Polonijne Igrzyska Młodzieży Szkolnej
im. Jana Stypuły
XXIII Міжнародні змагання учнівської молоді
ім. Яна Стипули **4**

Vivat, Polonia!
Vivat, Полонія!..... **5**

Za nami I Światowy Kongres Edukacji i Nauki Polskiej
za Granicą
I Всесвітній конгрес польської освіти та науки за
кордоном..... **9**

PAMIĘTAMY O NICH

Upamiętnienie 80. rocznicy rzezi wołyńskiej
Вшанування пам'яті жертв Волинської трагедії
у її 80-ті роковини..... **11**

W Żytomierzu uczczono ofiary sowieckiego ludobójstwa
У Житомирі вшанували пам'ять жертв радянського
геноциду..... **14**

W Warszawie oddano hołd ofiarom „operacji polskiej”
NKWD
У Варшаві вшанували пам'ять жертв "польської
операції" НКВС..... **16**

List prezydenta Polski Andrzeja Dudy
Лист Президента Польщі Анджея Дуди..... **16**

Tablica na cześć Piłsudskiego i Petlury
zawisła w Berdyczowie
В Бердичеві відкрили пам'ятну дошку на честь
зустрічі в місті Петлюри та Пілсудського..... **17**

RELIGIA

Święto Matki Boskiej Berdyczowskiej
Свято Матері Божої Бердичівської **18**

NAUKA I KULTURA

Młodzi z Ukrainy na Światowych Dniach Młodzieży:
odczuwamy tutaj niezwykłą solidarność
Молодь з України на Світовому дні молоді
у Лісабоні: ми відчуваємо тут надзвичайну
солідарність **20**

Nowe władze Kongresu Oświaty Polonijnej
Вибори керівництва Конгресу Освіти Полонійної **21**

Sytuacja oświaty i szkół polonijnych na Ukrainie
w czasie wojny
Становище освіти та польських шкіл в Україні
під час воєнного стану **22**

Lato w Polsce
Літо в Польщі **24**

Lato na Śląsku
Літо в Сілезії..... **25**

Międzynarodowa współpraca polskich szkół
im. I. J. Paderewskiego
Міжнародна співпраця польських шкіл
ім. І. Я. Падеревського **26**

Narodowe Czytanie w Żytomierzu
Народні читання в Житомирі **27**

Tęcza Żytomierszczyzny

kwartalnik mniejszości polskiej na Ukrainie

Założyciel i wydawca

Żytomierski Obwodowy Związek Polaków na Ukrainie

Kolegium Redakcyjne

mgr Wiktoria Laskowska-Szczur (redaktor naczelna)

mgr Tetiana Petrowska (redaktor)

dr Jacek Pawłowicz

ks. mgr lic. Jarosław Giżycki

prof. dr hab. Wołodmyr Jerszow

dr Irena Kopoć

mgr Elwira Gilewicz

dr Olena Staniszevska

Olga Kolesowa, Oleg Filenko, Aleksander Długosz

mgr Anna Plichta (grafik)

Zdjęcia z archiwum Żytomierskiego Obwodowego ZPU

Redakcja

ul. Teatralna, 17/20, gab. 109–111

10014, Żytomierz, Ukraina

tel. +38 (097) 199 83 08

e-mail: zpuzytomierz@gmail.com

www.zozpu.org

Druk FOP Gembarski O.P. (PD „Żytomyr-Poligraf”)

e-mail: zt_poligraf@i.ua; facebook.com/ztdryk/

Nakład 1000 szt.

Redakcja nie utożsamia się z poglądami autorów nadesłanych materiałów

Веселка Житомирщини

щоквартальник польської національної меншини
в Україні

Засновник і видавець

ГО „Житомирська обласна Спілка поляків України”

Редакційна колегія

маг. Вікторія Ляковська-Щур (головний редактор)

маг. Тетяна Петровська (редактор)

кс. дк. Яцек Павлович

кс. Ярослав Гіжицький

проф. Володимир Єршов

доц. Ірина Копоть

маг. Ельвіра Гілевич

к.н. Олена Станішевська

Ольга Колесова, Олег Філенко, Олександр Длогуш

маг. Анна Пліхта (верстка)

Фотографії з архіву ГО „Житомирська обласна СПУ”

Редакція

вул. Театральна, 17/20, каб. 109–111

10014, м. Житомир, Україна

тел. +38 (097) 199 83 08

e-mail: zpuzytomierz@gmail.com

www.zozpu.org

Друк ФОП Гембарський О. П. (ДП „Житомир-Poligraf”)

e-mail: zt_poligraf@i.ua; facebook.com/ztdryk/

Нakład 1000 прим.

Редакція може не поділяти думки авторів матеріалів

Papież przekazał żywność Ukrainie

vaticannews.va/pl

Z życzliwej ręki Papieża Franciszka na Ukrainę dotarła pomoc humanitarna – produkty spożywcze / З доброї руки Папи Францішка в Україну прибула гуманітарна допомога – харчові продукти

300 tys. dań błyskawicznych, które przybyły do Watykanu pod koniec sierpnia jako dar koreańskiej fabryki dla Ojca Świętego, razem z inną pomocą humanitarną zgodnie z decyzją Franciszka wkrótce wyruszy na Ukrainę. Akcję koordynuje jałmużnik papieski, kard. Konrad Krajewski.

Jak powiedział Radiu Watykańskiemu kard. Konrad Krajewski, pomocną dłoń w organizacji transportu ofiarowało 30 bezdomnych mieszkających w noclegowni Ojca Świętego. Zaofiarowali się, że wyładują towar. Pracują przy tej inicjatywie, bo chcą, żeby osoby będące w większej niż oni potrzebie otrzymały wsparcie.

„Pomoc, którą za chwilę prześlemy na Ukrainę, przyszła z Korei, z jednej z największych i najbardziej znanych fabryk produkujących

jących posiłki instant. Czyli wystarczy dodać troszkę wody i już mamy pierwsze czy drugie danie. Posiłki te są bardzo energetyczne, znane także w Polsce jako zupki chińskie – tłumaczył jałmużnik papieski. – To wszystko przyszło z Korei jako dar dla Ojca Świętego. To dwa olbrzymie kontenery”.

Według kard. Krajewskiego, kiedy wszystko zostanie przeładowane na tiry ukraińskie, na co potrzeba kilka dni, ciężarówka wraz z innymi rzeczami, nie tylko żywnością, pojedą do Ode-

ssy i Chersonia. „Transport skierujemy do tej części Ukrainy, która jest najbardziej doświadczona, do strefy największych działań wojennych – wyjaśniał. – Pozostajemy cały czas w łączności z odpowiedzialnymi za rozdzielanie darów na Ukrainie. Udzielamy pomocy przez pośrednictwo siatki parafialnej i diecezjalnej. Dzięki temu jesteśmy pewni, że wszystko dotrze tam, gdzie to najbardziej potrzebne”.

**Paweł Rytel-Andrianik,
Krzysztof Dudek SJ**

XXIII Międzynarodowe Zawody Młodzieży Szkolnej im. Jana Stypuły

Uroczystość inauguracji XXIII Polonijnych Igrzysk Młodzieży Szkolnej rozpoczęło odśpiewanie „Mazurka Dąbrowskiego”. Prezes łomżyńskiego oddziału Stowarzyszenia „Wspólnota Polska” Hanka Gałązka życzyła uczestnikom niezapomnianych wrażeń podczas pobytu w Polsce i udanej zabawy sportowej. Zastępca prezydenta Łomży Andrzej Garlicki podkreślił znaczenie przywiązania do polskości, jakie przejawiają młodzi Polacy, i wyraził nadzieję, że w Łomży uda im się nawiązać trwale przyjaźnię. Sebastian Jaworowski ze Stowarzyszenia „Wspólnota Polska” zwrócił uwagę na wagę integracji wśród młodzieży urodzonej za granicą, która uczy się języka przodków i poznaje polską kulturę.

Przeszło tysiąc młodych uczestników, ponad 600 z zagranicy i ponad 400 z Polski, zgramadziła coroczna impreza sportowa organizowana przez Stowarzyszenie „Wspólnota Polska” Oddział w Łomży. Zawody rozgrywane w dniach 26 czerwca - 1 lipca w Łomży rozpoczęło uroczyste otwarcie 25 czerwca w hali sportowej II Liceum Ogólnokształcącego.

Poseł, przewodniczący sejmowej Komisji Łączności z Polakami za Granicą Robert Tyszkiewicz zwrócił uwagę na znaczenie letniego wypoczynku dzieci i młodzieży spoza Polski w kraju przodków oraz zapewnił o swojej z nimi solidarności.

Uroczystej inauguracji towarzyszyły występy artystyczne, taneczne i wokalne.

Podczas Igrzysk uczniowie szkół z Litwy, Ukrainy, Estonii, Irlandii, Białorusi i Polski rywalizowali w dziewięciu dyscyplinach: pływaniu, tenisie stołowym, ziemnym, zapasach, szachach, piłce nożnej, siatkówce, koszykówce chłopców i dziewcząt. Zawody odbywały się w różnych miejscach w Łomży.

Rywalizacja była zacięta zarówno indywidualnie, jak i drużynowo. Zespoły z Żytomierszczyzny tradycyjnie pokonały przeciwników w lekkiej atletyce, pływaniu i siatkówce. Zwycięzcy zostali nagrodzeni. Weterani zawodów trener lekkoatletyki Wiktor Medwedczuk z Korostenia (UA) oraz Wiktor Dęb (Pływanie) z Żytomierza, którzy od lat opiekują się zawodnikami, zwrócili uwagę na znaczenie tych rozgrywek dla młodzieży.

Oprócz zmagania sportowych młodzi zawodnicy z różnych krajów mieli okazję zwiedzić Łomżę i uczestniczyć w atrakcjach kulturalnych. Jedną z nich był koncert zespołów polonijnych z Ukrainy, Łotwy i Wilna, które przyjechały z młodymi sportowcami, by podzielić się swoją kulturą i dorobkiem artystycznym.

Polonijne Igrzyska Młodzieży Szkolnej to nie tylko święto sportu, ale także okazja do nawiązania przyjaźni i wymiany kulturowej między młodymi ludźmi z różnych zakątków świata. Jednym z celów zawodów jest budowanie trwałych relacji między młodymi ludźmi.

Igrzyska zainicjował senator Jan Stypuła, a miasto Łomża od lat udostępnia infrastrukturę i zapewnia noclegi dla uczestników. Celem tych zawodów jest nie tylko rywalizacja sportowa, ale także integracja i promocja polskiej kultury.

Tetiana Petrowska

Sportowa Polonia na zawodach w Łomży / Спортивна Полонія на змаганнях у Ломжі

Uroczyste otwarcie VI Światowego Zjazdu Polonii i Polaków z Zagranicy w polskim parlamencie Foto: Agata Pawłowska/PAI/
Урочисте відкриття VI Міжнародного з'їзду Полонії і поляків за кордоном у польському парламенті. Фото: Агата Павловська /PAI

WYDARZENIE

Vivat, Polonia!

W Warszawie w dniach 29 czerwca – 2 lipca odbywał się VI Światowy Zjazd Polonii i Polaków z Zagranicy. Zorganizowały go Rada Polonii Świata i Stowarzyszenie „Wspólnota Polska” przy wsparciu finansowym Kancelarii Prezesa Rady Ministrów RP. Honorowy patronat nad wydarzeniem objął Prezydent RP.

Odbywające się co pięć lat zjazdy Polonii są manifestacją wspólnoty narodowej, jedności z macierzą, a także troski Polonii i Polaków z zagranicy o los ojczyzny. Tegoroczny przypadł na czasy burzliwe: pandemia, kryzys gospodarczy, wojna na Ukrainie za polską wschodnią granicą, trudne stosunki dyplomatyczne z Białorusią, gdzie żyje liczna polska diaspora. Zjawiska te sprawiły, że wszyscy stanęli przed wyjątkowymi wyzwaniem, takimi jak zjednoczenie wysiłków na rzecz bezpieczeństwa ojczyzny, określenie zadań dla Polonii w nowej sytuacji międzynarodowej w perspektywie ugruntowania wspólnoty wszystkich Polaków, solidarność z rodakami na Ukrainie i Białorusi.

**Msza święta w intencji ojczyzny w archikatedrze pw. św. Jana Chrzciciela /
Свята меса за Батьківщину в Архікатедральному соборі св. Іоанна Хрестителя**

W VI Zjeździe Polonii uczestniczyło 330 delegatów z 46 krajów. Najliczniej reprezentowana była Polonia ze Stanów Zjednoczonych (36 delegatów), Niemiec (35), Wielkiej Brytanii (33) i Polacy z Litwy (31). Z Ukrainy przybyła nieliczna grupa przedstawicieli Związku Polaków na Ukrainie i Federacji Organizacji Polskich na Ukrainie. Ze względu na bezpieczeństwo w obradach nie wzięli udziału reprezentanci Polaków z Rosji i Białorusi.

Szóste spotkanie Polonii i Polaków było okazją do przeprowadzenia bilansu minionych lat w środowiskach polskich mniejszości narodowych, w tym sukcesów mogących być przykładem dla innych i określenia stojących przez Polonią wy-

zwań. Był to także czas namysłu nad samorządnością, statusem i sytuacją struktur polonijnych, a ponadto rozważenia roli młodzieży polonijnej w promowaniu polskości i więzi z ojczyzną.

Pierwszego dnia Zjazdu została odprawiona msza święta w intencji ojczyzny w archikatedrze św. Jana Chrzciciela w Warszawie, której przewodniczył kard. Kazimierz Nycz, arcybiskup metropolita warszawski. Koncelebransami byli bp Piotr Turzyński, delegat KEP ds. Duszpasterstwa Polonii i Emigracji, ks. Leszek Kryża TChr z Zespołu Pomocy Kościołowi na Wschodzie oraz duszpasterze posługujący wśród Polonii w różnych krajach.

Sesja inauguracyjna w Sejmie RP

Zjazd rozpoczął się od obrad w Sali Posiedzeń Sejmu, którym przewodniczyła wicemarszałek Sejmu Małgorzata Gosiewska. List do uczestników skierowała marszałek Sejmu Elżbieta Witek. Zapewniła w nim, że „pielęgnowanie więzi z Polakami na całym świecie stanowi jeden z priorytetów prac Sejmu RP”.

Pełnomocnik rządu do spraw Polonii i Polaków za granicą Jan Dziedziczak przypomniał, jak wiele zmieniło się od poprzedniego zjazdu, który miał miejsce w 2018 roku. Pandemia oraz wojna na Ukrainie determinowały ostatnie lata. „Mówmy o skali polskiej pomocy, o tym jak polski naród się zachował, o tym, że mimo, iż Polska stanęła przed największą falą uchodźców niż jakkolwiek kraj na świecie po II wojnie światowej, Polacy zdali egzamin” – powiedział minister Dziedziczak. „To wydarzenie, które też definiuje naszą działalność, działalność każdego Polaka na świecie. Żaden polski patriota nie może być obojętny wobec tego wydarzenia, Ukraina walczy o »wolność naszą i waszą« i naszym obowiązkiem jest mówienie wolnemu światu o prawdziwym obliczu Rosji, prawdziwym obliczu Putina, o tym jak straszna jest ta wojna na Ukrainie” – akcentował.

Minister w KPRM, przewodniczący Rady Krajowej Stowarzyszenia „Wspólnota Polska” Henryk Kowalczyk mówił, że Zjazd Polonii i Polaków z Zagranicy jest po to, aby przedstawiciele rządu i parlamentarzyści wsłuchiwali się w potrzeby Polonii.

W sesji inauguracyjnej głos zabrali jeszcze przewodniczący Rady Polonii Świata Jarosław Narkiewicz oraz prezes Stowarzyszenia „Wspólnota Polska” Dariusz Piotr Bonisławski. W dyskusji uczestniczyli także przedstawiciele organizacji polonijnych oraz liczni reprezentanci Polonii z różnych krajów i kontynentów.

Słowo końcowe wygłosiła wicemarszałek Gosiewska, która podziękowała rodakom za budowanie „pięknego, polskiego wizerunku”. „Chciałabym wyrazić wdzięczność za wszystkie postawy i pomoc, jaką okazywaliście walczącej Ukrainie. Chylę głowę przed wszystkim, co zrobiliście, by zachować polskość” – podkreśliła.

Spotkanie w Kancelarii Premiera Rady Ministrów

Obrady w Kancelarii Premiera były okazją do zaprezentowania polityki państwa polskiego wobec Polonii oraz wręczenia Odznak Honorowych za Zasługi dla Polonii i Polaków za Granicą. W imieniu Premiera RP Mateusza Morawieckiego wręczył je minister Jan Dziedziczak.

Honorowi goście na mszy świętej w archikatedrze warszawskiej.

Foto: Agata Pawłowska / PAI /

Почесні гості на святій месі в Варшавському Архікатедральному соборі.

Фото: Агата Павловська/PAI

© AGATA PAWŁOWSKA

W imieniu premiera RP Mateusza Morawieckiego Odznaki Honorowe za Zasługi dla Polonii i Polaków za Granicą wręczył minister Jan Dziedziczak /

Від імені Прем'єр-міністра Республіки Польща Матеуша Моравецького Почесні знаки за заслуги перед польською діаспорою та поляками за кордоном вручив міністр Ян Дзедзічак

Spotkanie rozpoczęło się odczytaniem listu premiera Mateusza Morawieckiego skierowanego do delegatów. „Polska historia [...] pokazuje, że przed Polakami rozsianymi po całym świecie stoją wielkie zadania. Uświadamia nam też, że Polonia potrafi tym zadaniom znakomicie sprostać. Odzyskanie niepodległości oraz utrzymanie ducha wolnej Polski nie byłoby przecież możliwe bez zaangażowania Polaków żyjących na obczyźnie” – napisał premier, który z powodu pilnych, bieżących obowiązków nie mógł osobiście uczestniczyć w obradach.

Minister edukacji i nauki Przemysław Czarnek mówił o potrzebie upowszechniania nauki języka polskiego oraz rodzimej kultury zarówno w kraju, jak i poza jego granicami. Popularyzacja języka ojczystego wśród Polonii jest również możliwa także dzięki Instytutowi Rozwoju Języka Polskiego im. Świętego Maksymiliana Marii Kolbego, który na początku tego roku rozpoczął swoją działalność.

Minister-członek Rady Ministrów Henryk Kowalczyk omówił dynamikę i skuteczność programów repatriacyjnych prowadzonych przez Polskę.

Kolejnym punktem spotkania był panel dyskusyjny „Wsparcie Rządu RP dla Polonii i Polaków za granicą”. Obecni mieli możliwość udziału w dyskusji z prelegentami, w której poruszono m.in. temat budowania propolskiego lobby za granicą.

W dalszej części Zjazdu, która odbyła się w siedzibie Stowarzyszenia „Wspólnota Polska”, Rada Polonii Świata uhonorowała ministra Jana Dziedziczaka Odznaką 230. Rocznicy Pierwszej Konstytucji.

W Ogrodach Pałacu Prezydenckiego

Andrzej Duda i Agata Kornhauser-Duda spotkali się z uczestnikami Zjazdu w ogrodzie pałacowym. „Dziękuję Wam za to, że na co dzień nas wspieracie, że bronicie dobrego imienia Polski, że prowadzicie w swoich krajach akcje, które tego dobrego imienia Polski mają bronić, że reagujecie. To bardzo wiele w przestrzeni międzynarodowej zmieniło” – mówił prezydent RP.

Andrzej Duda zwrócił uwagę, że „oprócz wielu trudnych momentów, których doświadczaliśmy w związku z agresją Rosji na Ukrainę, nasi rodacy w kraju i poza granicami przyjęli wielu uchodźców z Ukrainy”.

I dodał: „Wiecie Państwo znakomicie, jaki efekt, także wizerunkowy, to wywołało. Mówiono mi wielokrotnie w czasie zagranicznych wizyt, gdy spotykałem się z rodakami, że jest to zupełnie nowa jakość w odbiorze Polski i Polaków”.

Jednocześnie zastrzegł, że nie można w związku z tym osiągnąć na laurach. „Przeciwnik już – jak mówi młodzież – się ogarnął i atakuje nas bardzo mocno swoją propagandą. Na pewno Polska będzie oczerniana, na pewno będą źle mówili o Polsce i o Polakach, wyciągając prawdziwe i nieprawdziwe sprawy, manipulując faktami, tworząc kłamstwa. Trzeba się tego spodziewać i trzeba z tym walczyć” – apelował.

Małżonka prezydenta podziękowała Polonii z całego świata za niezwykłą solidarność z Ukrainą, za finansowe i materialne wsparcie. Jak przypomniała, na apele bardzo szybko zareagowała amerykańska Polonia. Dzięki temu udało się zorganizować m.in. blisko osiemdziesiąt transportów z pomocą humanitarną na Ukrainę.

Światowe Centrum Polonii – Dom Polonii w Pułtusku

Obrady w Domu Polonii toczyły się w czterech blokach tematycznych: Organizacje polskie za granicą, Kultura, oświata, duszpasterstwo – gwarantem polskiej tożsamości, Młodzież polonijna – zaangażowanie i patriotyzm oraz Sport, turystyka, przedsiębiorczość. Prowadzili je moderatory z udziałem ekspertów w danych dziedzinach.

Zakończeniem Zjazdu była sesja podsumowująca „Jeden naród – wspólnota wszystkich Polaków”. Prezes Stowarzyszenia „Wspólnota Polska” Dariusz Piotr

Delegacja z Ukrainy z wizytą u prezydenta RP Andrzeja Dudy / Делегація з візитом у Президента Республіки Польща Андрія Дуди

Rada Krajowa Stowarzyszenia „Wspólnota Polska” przyznała Nagrody imienia Profesora Andrzeja Stelmachowskiego Ambasadorowi Adamowi Kwiatkowskiemu i Ks. Grzegorzowi Burdyńskiemu MIC / Крайова рада Товариства „Польська спільнота” присудила нагороду Професора Андрія Стельмаховського послу Адаму Квятковському та кс. Гжегожу Бурдинському

Bonisławski przedstawił skalę wydarzenia i efekty wyrażające się we wnioskach i rekomendacjach wypracowanych przez uczestników.

VI Zjazd obradował w cieniu toczącej się na Ukrainie wojny, dlatego w odróżnieniu od poprzednich spotkań Polonii i Polaków z zagranicy pojawił się w obradach i rozmowach delegatów nowy wątek – sytuacja międzynarodowa, położenie Polski, a także jej rozwój i bezpieczeństwo.

Rezolucje Sejmu Polonijnego

Uczestnicy Zjazdu przyjęli następujące postulaty:

„1. Postulujemy, aby 20 milionów Polaków mieszkających poza granicami Polski, czyli 1/3 polskiego Narodu, znalazło właściwe miejsce w Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej.

2. Postulujemy również, aby Kodeks wyborczy dawał nam szansę na pełnoprawny udział w wyborach do władz Rzeczypospolitej Polskiej.

3. W szczególności postulujemy:

a. Przywrócenie wyborów korespondencyjnych za granicą jako formuły najważniejszej dla Polonii, która korzystała dotychczas z tej możliwości w ponad 95 proc.

b. Stworzenia w Polsce specjalnego okręgu wyborczego dla Polonii i Polaków zza granicy, w którym moglibyśmy wybierać przedstawicieli różnych partii politycznych nas reprezentujących.

4. Apelujemy, aby wszelkie decyzje dotyczące Polonii i Polaków za granicą zapadały ponad wszelkimi podziałami.

5. Przyszłością Polonii jest młodzież, toteż apelujemy do Rady Polonii Świata, aby wspólnie ze Stowarzyszeniem „Wspólnota Polska” i polskimi władzami w przyszłym roku zorganizować Światowy Zjazd Mł-

Obrady w Domu Polonii w Pułtusku / Засідання у залі Дому Полонії у Пултуску

**Uroczysty koncert Państwowego Zespołu Ludowego pieśni i tańca „Mazowsze” /
Урочистий концерт Державного народного ансамблю пісні і танцю „Мазовше”**

dzieży Polonijnej. Apelujemy do organizacji polonijnych na całym świecie oraz organizacji i instytucji w Polsce o udzielenie tej inicjatywie wszelkiego wsparcia.

6. Apelujemy jednocześnie o zwiększenie środków przeznaczanych na przyjazd dzieci i młodzieży polonijnej do Polski.

7. Podczas II wojny światowej Polska i naród polski były ofiarami hitlerowskich Niemiec. Uczestnicy Zjazdu pragną wyrazić ubolewanie z racji braku do tej pory rozwiązań w sprawie poniesionych wtedy strat. Jest najwyższy czas, aby sprawiedliwość w tym zakresie została osiągnięta”.

Poza tym delegaci na Zjazd stwierdzili: „Agresja Rosji prowadzona przy wsparciu Białorusi uniemożliwiła udział delegatów organizacji polskich z tych krajów.

VI Zjazd Polonii i Polaków z Zagranicy solidaryzuje się z Rodakami mieszkającymi w Federacji Rosyjskiej i w Republice Białorusi.

Uczestnicy Zjazdu wyrażają stanowczy protest przeciwko prześladowaniom polskich działaczy społeczno-kulturalnych w Białorusi, a w szczególności przeciwko skazaniu i uwięzieniu Andrzeja Poczobuta.

Wyrażamy głęboki niepokój sytuacją środowisk polskich w autorytarnej Rosji.

Jesteśmy przekonani, że Polacy w Federacji Rosyjskiej i w Republice Białorusi przetrwają ten trudny okres i przechowają polską tożsamość dla kolejnych pokoleń”.

W programie Zjazdu znalazły się też takie uroczyste wydarzenia, jak msza św. w Świątyni Opatrzności Bożej, złożenie wieńców i oddanie hołdu wybitnym przedstawicielom polskiego państwa i Kościoła, koncert Państwowego Zespołu Ludowego Pieśni i Tańca „Mazowsze” oraz piknik, czyli spotkanie integracyjne w Świątym Centrum Polonii – Dom Polonii w Pułtusku.

**Wiktoria Laskowska,
za PAI, Sejm RP, prezydent.pl**

**Uczestnicy VI Zjazdu w Domu Polonii w Pułtusku, zakończenie obrad. Foto: Agata Pawłowska /PAI/
Учасники VI Конгресу в Домі Полонії у Пултуську після закінчення сесії. Фото: Агата Павловська /PAI**

**Uczesnicy I Światowego Kongresu Edukacji i Nauki Polskiej za Granicą /
Учасники I Світового конгресу польської освіти та науки за кордоном**

Za nami I Światowy Kongres Edukacji i Nauki Polskiej za Granicą

Wydarzenie odbywało się w Jachrance pod Warszawą w dniach 5-9 lipca. Uczestniczyli w nim nauczyciele i wykładowcy, kierownicy polskich placówek oświatowych za granicą oraz propagatorzy polskiej kultury z 41 krajów, z wszystkich kontynentów, łącznie blisko 500 osób.

Kongres był okazją do spotkania, wymiany poglądów i doświadczeń, a także integracji środowisk polonijnych rozszaniach w najodleglejszych zakątkach globu. Celem wydarzenia było wzmocnienie polonijnej współpracy w zakresie edukacji i nauki oraz pomoc w określeniu konkretnych zadań mających wesprzeć Polaków mieszkających za granicą w nauczaniu języka polskiego i promocji rodzimej kultury w świecie. Wypracowane na Kongresie propozycje systemowych rozwiązań mają zostać przekazane ministrowi edukacji i nauki.

Kto przyjechał

Na zaproszenie Instytutu Rozwoju Języka Polskiego im. św. Maksymiliana Marii Kolbego – głównego organizatora Kongresu – do Jachranki przybyły osoby działające na rzecz edukacji i nauki polskiej za granicą: nauczyciele, rodzice uczniów oświatowych placówek polonijnych, przedstawiciele uczelni poza granicami Polski, w których strukturach prowadzone są zajęcia z języka polskiego lub w języku polskim, stypendyści, lektorzy i animatorzy oraz działacze polonijni. W sumie ponad 500 osób z 41 krajów, m.in. z Ameryki Północnej i Południowej, Australii i Chin, zaangażowanych w działania na rzecz promocji języka polskiego, historii, kultury i tradycji polskiej za granicą. Współorganizatorami wydarzenia były Kancelaria Prezesa Rady Ministrów, Ministerstwo Edukacji i Nauki, Ministerstwo Spraw Zagranicznych, Ośro-

dek Rozwoju Polskiej Edukacji za Granicą oraz Narodowa Agencja Wymiany Akademickiej. Honorowy patronat nad wydarzeniem objęła małżonka prezydenta RP Agata Kornhauser-Duda. Program Kongresu składał się z części merytoryczno-szkoleniowej i kulturalno-edukacyjnej.

Zadania Instytutu Kolbego

Kongres otworzył minister edukacji i nauki Przemysław Czarnek. W swoim wystąpieniu zaznaczył, że wydarzenie jest efektem wizji polskiego rządu, który realnie wspiera Polonię i Polaków za granicą. Wskazywał, że celem działań poszczególnych resortów jest wypracowanie efektywnych instrumentów wsparcia w różnych obszarach i wykorzystanie ogromnego potencjału naszych rodaków za granicą.

Podległy MEN Instytut Rozwoju Języka Polskiego im. św. Maksymiliana Marii Kolbego (IRJP) zajmuje się zapewnieniem wszechstronnego wsparcia Polonii i Polaków żyjących poza granicami Polski w podtrzymywaniu ich tożsamości narodowej oraz więzi z ojczyzną. Jego prezentacji dokonał dyrektor IRJP, dr hab. Jacek Gołębiowski, prof. KUL.

Prof. Gołębiowski przypomniał, jakie zadania nakreśliły władze państwa, gdy powoływały IRJP w grudniu 2022 roku. „Instytut ma na celu wspieranie rozwoju języka polskiego za granicą poprzez m.in. stałą opiekę nad szkołami polonijnymi i polskimi oraz ośrodkami akademickimi” – tłumaczył.

Instytut prowadzi stałą współpracę w zakresie przekazywania środków finansowych oraz realizuje obecność instytucjonalną w śro-

Prezentacji Instytutu Rozwoju Języka Polskiego im. św. Maksymiliana Marii Kolbego dokonał dyrektor IRJP, dr hab. Jacek Gołębiowski, prof. KUL / Презентацію Інституту розвитку польської мови імені Святого Максиміліана Марії Кольбего провів директор IRJP д-р Яцек Голембівський, проф. КУЛ

dowiskach polonijnych – przy wsparciu MEiN, KPRM i MSZ. Współorganizuje cykliczne wydarzenia, promujące nauczanie języka i kultury polskiej w środowiskach polonijnych.

Dyrektor Jan Badowski z Departamentu Współpracy z Polonią i Polakami za Granicą Kancelarii Prezesa Rady Ministrów wyraził zadowolenie, że Kongres jest okazją do bezpośredniego spotkania nauczycieli i działaczy polonijnych z władzami państwa polskiego i instytucjami, które zajmują się Polonią. Dzięki pytaniom i rozmowom można rozwiązać wiele wątpliwości.

Nagrody dla zasłużonych

Minister edukacji i nauki uhonorował osoby szczególnie zasłużone dla rozwoju polskiej nauki. Złotym Medalem Sapientia et Veritas odznaczeni zostali: prof. Marek Jan Chodakiewicz ze Stanów Zjednoczonych, ks. dr Zdzisław Marian Malczewski z Brazylii i prof. Aleksandra Marcela Piasecka-Till z Brazylii. Medalem KEN wyróżniono 13 osób. Z rąk ministra Przemysława Czarnka odebrali go m.in. dyrektor Jan Badowski i nauczycielka Julia Sierkowa, dyrektor Polskiej Szkoły Sobotniej działającej przy Chmielnickim Oddziale Zjednoczenia Nauczycieli Polskich na Ukrainie.

Jan Dziedziczak, sekretarz stanu w KPRM, pełnomocnik rządu ds. Polonii i Polaków za Granicą, zapewniał, że rząd chce, aby współpraca z Polonią była oparta na partnerstwie. „Mam świadomość, że nauczyciele to elita środowiska polonijnego. Uważam was za ludzi, którzy czują odpowiedzialność za sprawy polskie. Nie musimy was do tego wzywać, sami to wywodzicie ze swojego inteligenckiego etosu” – powiedział. Podkreślił, że znajomość języka polskiego jest ważna dla osób, które chcą wrócić do Polski. „Jeśli nie ma polskiej edukacji, nie ma szans na powrót. Dlatego musimy udostępnić polską naukę. Bez was, nauczyciele polonijni, nie byłoby szans na powrót Polaków do kraju” – stwierdził.

Przebieg zjazdu

W ramach części merytoryczno-szkoleniowej uczestnicy przysłuchiwali się panelom dyskusyjnym, wykładom popularnonaukowym, brali udział w warsztatach dydaktycznych i szkoleniach metodycznych. Mieli okazję spotkać się z naukowcami, dydaktykami i ekspertami działającymi na rzecz rozwoju nauki polskiej za granicą, popularyzacji edukacji polskiej i polonijnej w świecie.

Wśród propozycji kulturalno-edukacyjnych był wyjazd do Niepokalanowa, gdzie mogli zwiedzić franciszkański klasztor-sanktuarium „Gród Maryi”, miejsce działalności św. o. Maksymiliana Marii Kolbego – patrona Instytutu Rozwoju Języka Polskiego.

Podczas przerwy w sesji plenarnej / Під час перерви на пленарному засіданні

Rekomendacje Kongresu

Biorący udział w zjeździe wypracowali propozycje rozwiązań systemowych, które zostały przedłożone ministrowi edukacji i nauki.

„Uczestnicy Kongresu uznają, że niezmienną misją szkoły polonijnej i polskiej poza granicami kraju jest podtrzymywanie i kształtowanie tożsamości narodowej. Jej wypełnienie w aktualnych warunkach wymaga współpracy między podmiotami krajowymi i polonijnymi, a w szczególności:

1. Szkoła polska poza granicami kraju ma być miejscem integracji środowiska polonijnego i powinna funkcjonować ponad podziałami. Mają temu sprzyjać dobre relacje i komunikacja.

2. Należy zapewnić integralność procesu kształcenia od przedszkola po poziom akademicki.

3. Ważnym zadaniem środowisk polonijnych jest promocja języka polskiego i kultury polskiej w miejscu zamieszkania. Wielość pomysłów zaproponowanych w trakcie Kongresu świadczy o wysokiej świadomości i potrzebie działań promocyjnych. Wsparciem w tym zakresie będą konkursy z ułatwioną procedurą.

4. Duszą systemu oświaty jest młodzież. Dostrzegamy konieczność udziału młodych Polaków mieszkających za granicą w dialogu nad edukacją polonijną oraz wspierania rozwoju innych inicjatyw i organizacji młodzieżowych, na przykład harcerstwa, klubów sportowych.

5. Nauczanie języka polskiego powinno być realizowane w systemie uzupełniających się i współpracujących placówek oświatowych, kulturalnych, muzealnych i naukowych w Polsce i za granicą.

6. Będziemy wzmacniać istniejące placówki oraz inicjować i wspierać powstawanie nowych ośrodków edukacyjnych za granicą, a także systematycznie dążyć do zwiększania liczby uczących się języka polskiego i innych przedmiotów nauczanych w języku polskim.

7. Zadbamy o rozwijanie systemowego przygotowania nauczycieli do nauczania języka polskiego za granicą oraz stabilność drogi zawodowej (jej prestiż, wynagrodze-

nie oraz kwalifikacje), by zapobiegać rotacji kadry dydaktycznej.

8. Będziemy zawierać porozumienia bilateralne, które umożliwią umieszczanie oceny z języka polskiego na świadectwie ze szkoły systemowej w kraju zamieszkania ucznia.

9. Będziemy rozwijać programy systemowego wspierania metodycznego nauczycieli i rodziców, których rezultatem będzie zwiększenie zaangażowania uczniów i ich rodziców w proces nauczania języka polskiego i kultury polskiej.

10. Umożliwimy Polonii korzystanie z polskiego programu »Mała książka – wielki człowiek«, na takich samych zasadach, na jakich funkcjonuje w Polsce.

11. Wspólnie podejmiemy działania na rzecz zagwarantowania polskim szkołom wsparcia przez władze danego kraju (regionu).

12. Zapewnimy działania umożliwiające stabilizację funkcjonalną szkół, wprowadzając precyzyjne i jasne zasady finansowania oraz upraszczając procedury konkursowe. Rozstrzygnięcie konkursów będzie dostosowane do organizacji roku szkolnego.

13. Szczególną opieką otoczmy małe szkoły, działające w wyjątkowo niekorzystnych warunkach.

14. Młodzież stawia na nowoczesność. Rekomendujemy, by nauczanie języka polskiego, rodzimej kultury, miało formę wykraczającą poza formułę klasowo-lekcyjną, a realizowane było m.in. w formule spotkań teatralnych, muzycznych, tanecznych, w stylu odpowiadającym potrzebom młodego pokolenia.

15. Zwrócimy szczególną uwagę na wytworzenie więzi z uczniami kończącymi szkołę, by zapewnić im wysoki poziom nauczania, ciągłość funkcjonowania placówek i zgodną z naszą misją wymianę pokoleniową.

16. Stworzymy warunki dla absolwentów szkół średnich, by mogli na co dzień mieć styczność z językiem polskim, oferując atrakcyjne warunki studiów, szkoleń i staży.

17. Przy organizacji kolejnych kongresów zadbamy o rozszerzenie formuły panelowej, celem umożliwienia szerszej dyskusji uczestnikom spotkań polonijnych”.

Wiktoria Laskowska

Modlitwa o życie wieczne dla ofiar nienawiści etnicznej, rasowej i narodowościowej, ofiar wojen, zamachów, pogromów i ludobójstw w archikatedrze św. Jana Chrzciciela w Warszawie. Abp Stanisław Gądecki w języku polskim i abp Światosław Szewczuk w języku ukraińskim odczytali wspólne orędzie o przebaczeniu i pojednaniu polskiego i ukraińskiego narodów, a następnie je podpisali /

Молитва до св. Іоанна Хрестителя у Варшаві за вічне життя для жертв ненависті. Архієпископ Станіслав Гондецький польською та архієпископ Святослав Шевчук українською мовами прочитали спільне послання про прощення та примирення українського та польського народів, а потім його підписали

Upamiętnienie 80. rocznicy rzezi wołyńskiej

Polsko-ukraińskie nabożeństwo przebaczenia i pojednania w Warszawie, wspólne orędzie abp. Stanisława Gądeckiego i abp. Światosława Szewczuka, msze św. w Parośli i Łucku – tak przebiegały kościelne i państwowe obchody w Polsce i na Ukrainie rocznicy tragicznych wydarzeń sprzed 80 lat.

Przypadającą w tym roku 80. rocznicę ludobójstwa na Wołyniu upamiętniono w dniach 7-11 lipca podczas uroczystości, które zorganizował Kościół, oraz tych, które przygotowały władze państwowe. Udział w nich wzięli najwyżsi rangą przedstawiciele Kościoła katolickiego w Polsce, Ukraińskiego Kościoła Greckokatolickiego (UKGK) i Kościoła rzymskokatolickiego na Ukrainie oraz polskich i ukraińskich władz.

Przebaczenie i pojednanie

Kościelne obchody upamiętnienia 80. rocznicy rzezi wołyńskiej rozpoczęły się w piątek w archikatedrze św. Jana Chrzciciela w Warszawie. 7 lipca odbyło się tam polsko-ukraińskie nabożeństwo przebaczenia i pojednania. Sprawowano liturgię słowa „Ojciec Nasz”, w której uczestniczyli przewodniczący Konferencji Episkopatu Polski (KEP), abp Stanisław Gądecki, zwierzchnik UKGK, abp Światosław Szewczuk i przewodniczący Konferencji Biskupów Rzymskokatolickich Ukrainy, bp Witalij Skomarowski. W uroczystościach wzięli także udział biskupi-członkowie Rady Stałej Episkopatu Polski oraz biskupi greckokatolicki należący do KEP.

Podczas liturgii abp Gądecki powiedział, że do aktu przebaczenia, niezbędne jest odwołanie się do prawdy. Że trzeba nazwać ludobójstwo polskiej ludności na Wołyniu po imieniu, „bez uciekania się do półprawd i eufemizmów typu »tragedia wołyńska«, »zbrodnia wołyńska«, »czystki etniczne« czy »akcja antypolska«.

Hierarcha zaznaczył też, że w życiu nie wszystko można rozwiązać za pomocą sprawiedliwości, że „tam gdzie trzeba postawić granicę złu albo rozpocząć nową historię łaski, ktoś musi kochać bardziej niż trzeba”.

Abp Szewczuk w swojej refleksji wygłoszonej na zakończenie mszy podkreślił, że obecny kontekst wojenny nieoczekiwanie stał się szansą na dialog, przebaczenie i pojednanie. „Winniśmy ciągle sobie nawzajem powtarzać: wybaczam i proszę o wybaczenie. Ten proces musi być dwustronny – tak ze strony polskiej, jak i ukraińskiej. Nowe okoliczności spowodowane wojną, w sposób paradoksalny, stworzyły nowe możliwości, aby iść dalej w tym procesie” – powiedział. „Wiemy, że Polacy zawsze kibicują Ukrainie, że są jak rodacy i najbliżsi towarzysze, na których można liczyć, to nasi przyjaciele i nasi bracia” – dodał.

Orędzie arcybiskupów

Po odczytaniu Ewangelii abp Stanisław Gądecki w języku polskim i abp Światosław Szewczuk w języku ukraińskim odczytali wspólne orędzie o przebaczeniu i pojednaniu, a następnie je podpisali.

Wspólny dokument podkreśla, że pojednanie nie jest łatwym procesem, wymaga „wzniesienia się ponad zwykłą miarę sprawiedliwości, zwłaszcza ze strony tego, który w większym stopniu – często w sposób uzasadniony – czuje się ofiarą”.

Hierarchowie przypomnieli w nim, że od 1987 roku podjęto wiele wspólnych inicjatyw w zmierzających do pojednania polsko-

Abp Gądecki i abp Szewczuk podpisali wspólne orędzie w 80. rocznicę rzezi wołyńskiej / Архієпископ Гондецький та архієпископ Шевчук підписали спільне послання у річницю до 80-х роковин Волинської трагедії

-ukraińskiego. „Po latach wspólnych działań biskupów polskich i ukraińskich obu orządków na rzecz pojednania można dzisiaj powiedzieć, że na papierze zostało ono już osiągnięte. Nie spieramy się między sobą odnośnie do faktów z niedawnej przeszłości oraz ich oceny. W ostatnich tragicznych miesiącach zostało to przełożone na konkretne czyny wynikające z poczucia bliskości, także tej emocjonalnej, z naszymi braćmi w nieszczęściu. Miliony Polaków otwarty swoje domy i swoje serca dla uchodźców z Ukrainy” – czytamy w orędziu.

Arcybiskupi zaznaczyli, że patronem na drodze polsko-ukraińskiego pojednania jest św. Jan Paweł II. „Powinniśmy pamiętać o jego osobistej inicjatywie i osobistym patronacie nad początkiem tego procesu” – podkreślili w orędziu.

„Wierzmy, że w tych trudnych dniach zapisujemy kolejne ważne karty w księdze pojednania tak, abyśmy potrafili ułożyć naszą wspólną przyszłość jak wolni z wolnymi i równi z równymi” – stwierdzili biskupi na zakończenie dokumentu, cytując słowa Jana Pawła II wypowiedziane we Lwowie w 2001 roku: „Niech przebaczenie – udzielone i uzyskane – rozleje się niczym dobroczynny balsam w każdym sercu”.

W wezwaniach modlitewnych zgromadzeni w archikatedrze prosili Boga m.in. o życie wieczne dla wszystkich ofiar nienawiści etnicznej, rasowej i narodowościowej, ofiar wojen, zamachów, pogromów i ludobójstw, w tym dla pomordowanych na Wołyniu, Polesiu, Lubelszczyźnie oraz w Małopolsce Wschodniej.

Parośla: msza w miejscu pierwszego masowego mordu

8 lipca w Parośli Pierwszej koło Włodzimierza (obwód rówieński) abp Stanisław Gądecki przewodniczył mszy św. polowej. W tej wyludnionej dziś wsi, do 1945 roku leżącej w Polsce na terenie województwa wołyńskiego, 9 lutego 1943 roku oddział Ukraińskiej Powstańczej Armii zamordował – według różnych szacunków – od 149 do 173 Polaków. Zbrodnia ta jest uważana za pierwszy masowy mord UPA i początek rzezi wołyńskiej. Msza św. w Parośli była pierwszym etapem pielgrzymki przebaczenia i pojednania na Wołyniu, w którą – oprócz abp. Gądeckiego – wyruszyli z Warszawy abp Światosław Szewczuk oraz biskup łucki Witalij Skomarowski.

W homilii abp Gądecki zaznaczył, że „pojednanie może być budowane tylko w prawdzie i sprawiedliwości. Szczere uznanie odpowiedzialności każdej ze stron – lub przynajmniej gotowość do jej szukania – jest konieczne do

W Parośli na Ukrainie odprawiona została msza św. zaobna z udziałem przewodniczącego Konferencji Episkopatu Polski, arcybiskupa Stanisława Gądeckiego /

У Парослі, що в Україні, відслужили поминальну месу за участю голови Конференції єпископату Польщі архієпископа Станіслава Гондецького

Obchody Narodowego Dnia Pamięci Ofiar Ludobójstwa. Warszawa, 11 lipca 2023.

Foto: Mikołaj Bujak (IPN) /

Відзначення Національного дня пам'яті жертв геноциду. Варшава, 11 липня 2023 р.

Фото: Миколай Буйак (ІПН)

autentycznego pojednania. W pojednaniu nie można ukrywać wzajemnych krzywd”.

Na zakończenie przewodniczący KEP zwrócił się do prezydentów Ukrainy i Polski oraz do parlamentów obu narodów z apelem „o zgodę na godne pochówki wszystkich ofiar ludobójstwa, poprzedzone ekshumacjami ciał pomordowanych, aby ich rodziny mogły wreszcie zapalić znicze i pomodlić się nad tymi wielce pouczającymi dla naszej przyszłości grobami”.

Mszę św. w Parośli, przy zbiorowej mogile ofiar rzezi wołyńskiej, koncelebrował bp Skomarowski oraz kilkunastu duchownych obrządku greckokatolickiego i łacińskiego z Polski i Ukrainy.

Po Eucharystii modlitwę odśpiewali duchowni prawosławni. W oprawie liturgicznej uroczystości uczestniczyli harcerze z hufca Wołyn, którzy na co dzień opiekują się mogiłą. Wśród pielgrzymów znaleźli się uczestnicy

Motorcyklowego Rajdu Wołyńskiego. Obecni byli także m.in. wicemarszałek Sejmu RP Małgorzata Gosiewska, ambasador RP na Ukrainie Bartosz Cichocki, konsul generalny RP w Łucku Sławomir Misiak, przedstawiciele administracji państwowej i regionalnej.

Łuck: prezydenci Polski i Ukrainy oddali hołd ofiarom

9 lipca w katedrze Świętych Apostołów Piotra i Pawła w Łucku prezydenci Polski i Ukrainy Andrzej Duda i Wołodymyr Zełenski wzięli udział w nabożeństwie eklezjalnym koncelebrowanym przez abp. Stanisława Gądeckiego. Po modlitwie oddali hołd ofiarom rzezi wołyńskiej, stawiając zapalone znicze przed upamiętniającymi je symbolicznymi krzyżami umieszczonymi przed ołtarzem głównym świątyni. Krótkie modlitwy odmówili abp Gądecki, abp Szew-

czuk, metropolita Epifaniusz i duchowny reprezentujący katolickich Ormian.

„Razem oddajemy hołd wszystkim niewinnym ofiarom Wołynia! Pamięć nas łączy! Razem jesteśmy silniejsi” – napisano na profilu Kancelarii Prezydenta RP na Twitterze. Wpis tej samej treści (w języku polskim i ukraińskim) pojawił się na Telegramie prezydenta Zelenski.

Następnie w katedrze została odprawiona msza św. w intencji pomordowanych Polaków. Przewodniczył jej nuncjusz apostolski na Ukrainie, abp Visvaldas Kulbokas, w koncelebrze z abp. Gądeckim i bp. Skomarowskim, abp. Szewczukiem, a także licznymi biskupami z Ukrainy obu obrządków. W liturgii wzięli udział zwierzchnik Prawosławnego Kościoła Ukrainy, metropolita Epifaniusz.

Abp Kulbokas wygłosił homilię po ukraińsku. Msza w rzymskokatolickiej katedrze św. św. Piotra i Pawła w Łucku była ostatnim etapem pielgrzymki przebaczenia i pojednania, w jaką wyruszyli 7 lipca z Warszawy abp Świątosław Szewczuk, abp Stanisław Gądecki oraz biskup łucki Witalij Skomarowski.

Warszawa: msza św. środowisk kresowych

9 lipca w katedrze polowej Wojska Polskiego w Warszawie modlono się za Polaków zamordowanych na Kresach Wschodnich. Liturgii przewodniczył ks. ppłk Mirosław Biernacki, kapelan środowisk AK. Msza św. była centralnym punktem obchodów zorganizowanych przez Patriotyczny Związek Organizacji Kresowych i Kombatanckich (PZOKiK). Mszę św. koncelebrował ks. Tadeusz Isakowicz-Zaleski. W homilii ks. ppłk Biernacki wezwał „rodzinę wołyńską” do uświadamiania ludziom prawdy o rzezi.

Warszawa: obchody Narodowego Dnia Pamięci Ofiar Ludobójstwa

11 lipca z okazji Narodowego Dnia Pamięci Ofiar Ludobójstwa dokonano przez ukraińskich nacjonalistów na obywatelach II Rzeczypospolitej Polskiej w katedrze polowej odbyła się msza św. W ten sposób rozpoczęły się obchody 80. rocznicy rzezi wołyńskiej zorganizowane przez Urząd do spraw Kombatanatów i Osób Represjonowanych (UdsKiOR) oraz Instytut Pamięci Narodowej, nad którymi patronat objął prezydent RP Andrzej Duda.

Liturgii w katedrze przewodniczył biskup pomocniczy archidiecezji warszawskiej Rafał Markowski. Mszę koncelebrowali m.in. proboszcz katedry polowej, ks. ppłk Sebastian Piekarski i ks. ppłk Mirosław Biernacki, który wygłosił homilię.

W Eucharystii uczestniczyli m.in. marszałek Sejmu RP Elżbieta Witek i przewodniczący Rady Najwyższej Ukrainy Ruslan

Prezydenci Polski Andrzej Duda i Ukrainy Wołodymyr Zeleński w katedrze św. Apostołów Piotra i Pawła w Łucku, gdzie oddali hołd niewinnym ofiarom Wołynia w 80. rocznicę Rzezi Wołyńskiej. Foto: Jakub Szymczuk/KPRM. Łuck, Ukraina, 09.07.2023 /

Президенти Польщі Анжей Дуда та України Володимир Зеленський у 80-ті роковини Волинської різанини відвідали собор святих апостолів Петра і Павла в Луцьку, де вшанували пам'ять невинно вбитих. Фото: Jakub Szymczuk/KPRM. Луцьк, Україна, 09.07.2023

Stefańczuk, szef UdsKiOR Jan Kasprzyk, sekretarz stanu w KPRM Jan Dziedziczak, minister z Kancelarii Prezydenta RP Grażyna Ignaczak-Bandyh i zastępca prezesa IPN dr Karol Olejowski.

Obecny był również krewny ofiar ludobójstwa dokonanego na Wołyniu ks. Tadeusz Isakowicz-Zaleski i przedstawiciele Rodzin Kresowych.

W homilii ks. ppłk Biernacki przestrzegł, że nie wolno nam nigdy zapomnieć o ofiarach rzezi wołyńskiej. „Nie wolno zapomnieć o tym, kto jest sprawcą, a kto ofiarą. I w końcu, nie wolno zapomnieć, aby przez pamięć i modlitwę choćby spróbować wytyczać nowy szlak relacji z naszymi braćmi, aby przemilczenie nie budowało czegoś znowu oddzielającego, odgradzającego”. Wskazał, że niektóre środowiska nie zgadzają się na budowanie zgody i przebaczenia. Jednak, jak zaznaczył, przypomnienie tego cierpienia winno „uświadomić wszystkim potrzebę głębokiej przemiany w naszych relacjach braci Ukraińców i Polaków”.

Po mszy św. przedstawiciele innych wyznań chrześcijańskich wspólnie modlili się za ofiary rzezi wołyńskiej.

Kolejnymi punktami obchodów było złożenie kwiatów na Grobie Nieznanego Żołnierza, uroczysty Apel Pamięci przy pomniku Ofiar Ludobójstwa dokonano przez nacjonalistów ukraińskich na obywatelach II RP na terenie województw południowo-wschodnich w latach 1942-1947 znajdującym się na Skwerze Wołyńskim na Żoliborzu i złożenie kwiatów pod pomnikami Rzezi Wołyńskiej oraz 27. Wołyńskiej Dywizji Piechoty Armii Krajowej.

W uroczystościach na Skwerze Wołyńskim udział wzięli m.in. premier Mateusz Morawiecki, marszałek Sejmu Elżbieta Witek, minister kultury i dziedzictwa narodowego Piotr Gliń-

ski, przewodniczący Rady Najwyższej Ukrainy Ruslan Stefańczuk, Jan Józef Kasprzyk, prezes IPN, dr Karol Nawrocki, weterani walk o niepodległość RP, rodziny ofiar rzezi wołyńskiej, żołnierze 27. Wołyńskiej Dywizji Piechoty Armii Krajowej i ich rodziny, przedstawiciele środowisk kombatanckich.

Przemówienia rozpoczęło odczytanie listu prezydenta Andrzeja Dudy, w którym podkreślił on, że najważniejszym zadaniem jest obecnie zidentyfikowanie ofiar i zorganizowanie im właściwego pochówku. Zaznaczył też, że szczególna wdzięczność należy się wszystkim zaangażowanym w pielęgnowanie pamięci o ofiarach rzezi wołyńskiej. Elżbieta Witek w przemówieniu zwróciła uwagę na skrajny nacjonalizm jako źródło bratobójczej zbrodni. Zauważyła, że to najlepszy czas na to, aby tamte rany się zabiły, jednak do tego potrzebne są działania i ekshumacja ofiar, o co zaapelowała do strony ukraińskiej. Podziękowała też Ruslanowi Stefańczukowi za obecność. Mateusz Morawiecki upomniał się o godne pochówki ofiar. Powiedział: „Tym, którzy odeszli winni jesteśmy przynajmniej pamięć, prawdę, odszukanie ich doczesnych szczątków i pochowanie”. I dodał, że to jest także sprawa ukraińska. „Nie będzie pojednania polsko-ukraińskiego do końca bez odszukania wszystkich szczątków, bez uczczenia ich do końca” – podkreślił.

W intencji pomordowanych w modlitwie ekumenicznej modlili się: wikariusz katedry polowej i przedstawiciel biskupa polowego ks. kpt. Karol Biegluk, reprezentujący prawosławnego biskupa polowego, ks. kpt. SG Piotr Nestoruk, zastępca ewangelickiego biskupa wojskowego, ks. płk Wiesław Żydel i kapelan Kościoła Greckokatolickiego, ks. ppor. Paweł Rohuń.

**Wiktoria Laskowska
na podstawie KAI**

W Żytomierzu uczczono ofiary sowieckiego ludobójstwa

W 86. rocznicę rozpoczęcia „operacji polskiej” NKWD członkowie ŻOZPU, naukowcy i rodziny ofiar oddali hołd pomordowanym. Młodzież z Polskiej Szkoły Sobotnio-Niedzielnej im. Paderewskiego zapaliła znicze i złożyła kwiaty pod pomnikiem ofiar represji politycznych.

Na drugą połowę lat 30. XX wieku przypada najbardziej krwawy okres w historii Związku Socjalistycznych Republik Sowieckich. To wówczas miał miejsce wielki terror, nazywany też wielką czystką (1936-1938), charakteryzujący się szczególnym nasileniem represji aparatu państwowego wobec własnych obywateli. Przy pomocy dziesiątek tysięcy funkcjonariuszy NKWD przywódca Związku Sowieckiego Józef Stalin uderzył w elity państwowe, partyjne i intelektualne, kadre dowódczą Armii Czerwonej oraz mniejszości narodowe.

Jedną z najbardziej krwawych akcji przeprowadzonych podczas wielkiego terroru i jedną z największych zbrodni o znamionach ludobójstwa w historii Europy XX wieku była „operacja polska” NKWD z lat 1937-1938 wymierzona w polską mniejszość w ZSRS. Paradoxem jest, że znawcy tematu i histo-

Uroczystości z okazji 86. rocznicy wielkiego terroru w Żytomierzu, 11 sierpnia 2023 r. /

Заходи до Дня вшанування пам'яті жертв з нагоди 86-ї річниці Великого терору в Житомирі, 11 серпня 2023 р.

rycy tzw. operację polską nazywają ludobójstwem, a w świetle prawa międzynarodowego zbrodnia ta nie jest tak kwalifikowana.

Polacy zostali na terenie Związku Sowieckiego, głównie na Ukrainie i Białorusi (dawniej I Rzeczypospolitej), w wyniku traktatu ryskiego (1921) kończącego wojnę polsko-bolszewicką lat 1919-1921. Ustalona wówczas granica polsko-sowiecka przebiegała niemal wzdłuż linii drugiego rozbioru Rzeczypospolitej (1793). Zgodnie z postanowieniami traktatu do Polski przybył milion Polaków zamieszkujących kresy dawnej RP. Pozostałe ok. 1,5 mln osób, którym nie udało się wyjechać, czekał tragiczny los.

Wyjątkowe represje spadły na nich w wyniku rozkazu nr 00485 z 11 sierpnia 1937 roku wydanego przez ludowego komisarza spraw wewnętrznych ZSRS Nikołaja Jeżowa. Na jego mocy aresztowaniu

podlegali polscy jeńcy wojenni wojny polsko-bolszewickiej, polscy uchodźcy i imigranci do Związku Sowieckiego, członkowie polskich partii politycznych oraz „działacze antysowieccy” z polskojęzycznych obszarów ZSRS, czyli praktycznie podejrzane były wszystkie osoby pochodzenia polskiego. Zatrzymanym stawiano m.in. zarzut rzekomej przynależności do (nieistniejącej od 1921 roku) Polskiej Organizacji Wojskowej (POW) i prowadzenie w związku z tym działalności dywersyjno-szpiegowskiej na rzecz Polski.

Pod fałszywymi oskarżeniami represjom poddano przynajmniej 139 835 osób, z czego zamordowano – najczęściej strzałem w tył głowy – nie mniej niż 111 091. Kolejny rozkaz Jeżowa z 15 sierpnia 1937 roku o nr. 00486 pozwalał wciągnąć w machinę terroru także rodziny podejrzanych, żony i dzieci skazanych „zdrajców ojczyzny”.

„Operacja polska” zmierzała do eksterminacji całej mniejszości polskiej, do eliminacji wszystkich śladów polskości w Związku Sowieckim. Żaden Polak żyjący na terenie ZSRS nie mógł spać spokojnie, praktycznie każdy mógł być narażony na represje, zostać zatrzymany albo wywieziony. Słowa „Polak” i „wróg ludu” brzmiały w tym czasie w uszach przeciętnego obywatela Związku Sowieckiego prawie jak synonimy.

„Operacja polska” to niełatwy temat na Żytomierszczyźnie, gdzie prześladowania dotknęły 41 847 osób. Niemal każda polska rodzina do dziś przeżywa tamte tragiczne wydarzenia, ponieważ dotyczą one bezpośrednio ich rodziców, dziadków i pradiadków. Także moja.

Mój dziadek, Józef Laskowski został rozstrzelany 3 października 1938 roku – niedawno otrzymaliśmy dokumenty w tej

Funkcjonariusze NKWD, Żytomierszczyzna / Співробітники НКВС, Житомирщина

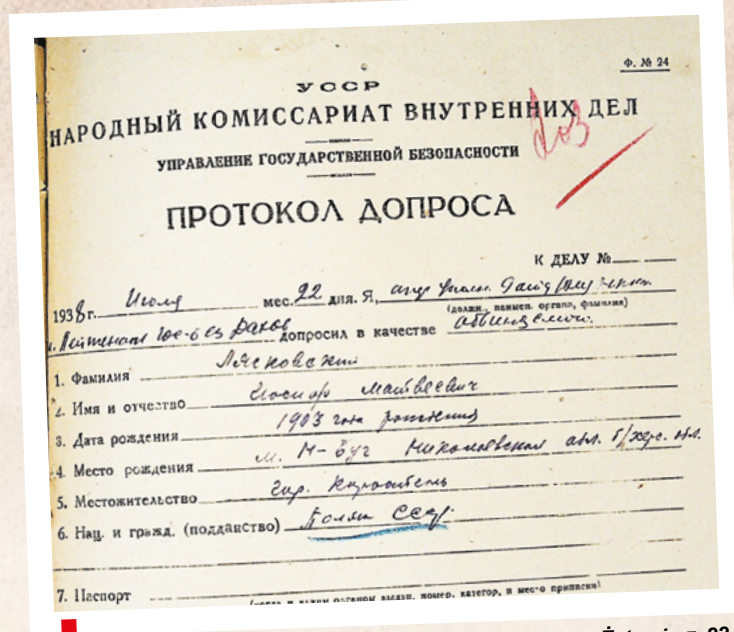
sprawie. Mój ojciec Anatol miał wtedy 3 lata, jego mama, a moja babcia 24 lata. Została wdową, nie wiedząc o tym. Drugiego dziadka, Jana Gongąła, spotkał taki sam los: został rozstrzelany 1 listopada 1938 roku w Humaniu. Był dyrektorem polskiej szkoły. Jego żonę (moją babcię) i córki (moją mamę i ciocię) zesłano do Kazachstanu jako rodzinę „wroga ludu”.

Pomnik ofiar represji politycznych w postaci czarnego granitowego krzyża w Żytomierzu stoi w miejscu spoczynku blisko 19 190 osób zamordowanych przez NKWD na rozkaz członków Biura Politycznego KC WKP(b) w latach 1937-1938. W zbiorowych mogiłach są pogrzebani przedstawiciele 28 narodowości: Ukraińcy – 8622, Polacy – 6802, Niemcy – 2577, Żydzi – 469, Rosjanie – 319, Czesi – 176, Białorusini – 101, Łotysze i Romowie po 36, Litwini – 11, Mołdawianie i Węgrzy po 8, Estońscy – 5, Chorwaci – 4, Tatarzy i Austriacy – po 2, Gruzini, Włosi, Chińczycy, Bułgarzy, Koreańczycy, Ormianie, Rumuni, Francuzi, Serbowie, Słowacy, Udmurci, Finowie po 1 osobie (za: „Rehabilitowani historią”, t. 1, obwód żytomierski). Wśród nich mój dziadek Józef.

Każdego roku członkowie Żytomierskiego Obwodowego Związku Polaków na Ukrainie przychodzą tu, by uczcić pamięć ofiar sowieckich mordów na Żytomierszczyźnie, a także swoich bliskich. Od lat też starają się o zainstalowanie tablicy pamiątkowej w miejscu ich spoczynku. Niestety, napotykają opór miejscowych władz.

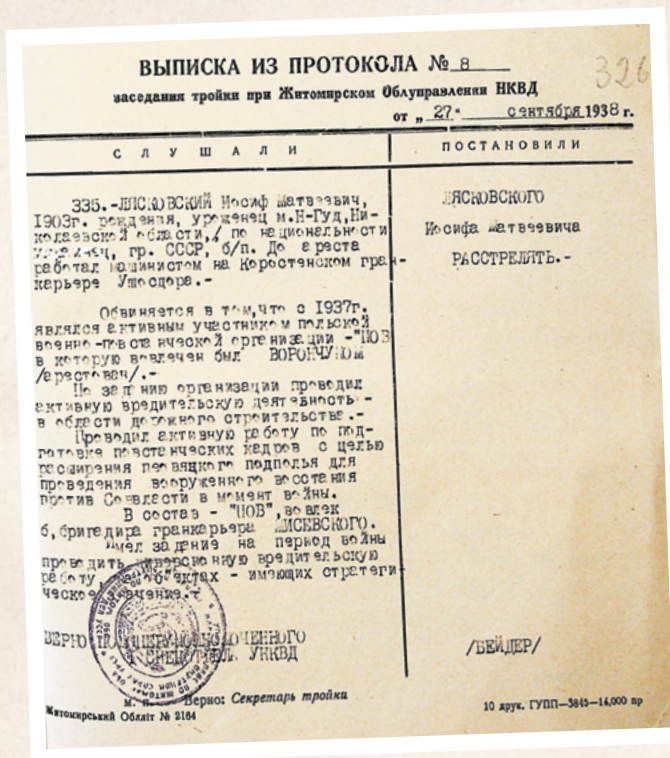
A przecież do nas, potomnych, należy pamięć o tym, co tu się wydarzyło, i przekazywanie tych wiadomości kolejnym pokoleniom. Naszą powinnością jest odkłamywanie historii, upowszechnianie wiedzy o przeszłych dziejach oraz upamiętnianie ofiar represji. Ku przestrodze, żeby takie tragedie nigdy więcej się nie powtórzyły! Wszak znajomość historii pozwala uniknąć błędów, które popełnili poprzednicy.

Wiktoria Laskowska-Szczur

Kopia protokołu przesłuchania Józefa Laskowskiego, Żytomierz, 22 czerwca 1938 r., z Państwowego Archiwum Obwodu Żytomierskiego /

Копія протоколу допиту Ляковського Йосипа, Житомир, 22.06.1938 р. Справа з архіву ДАЖО

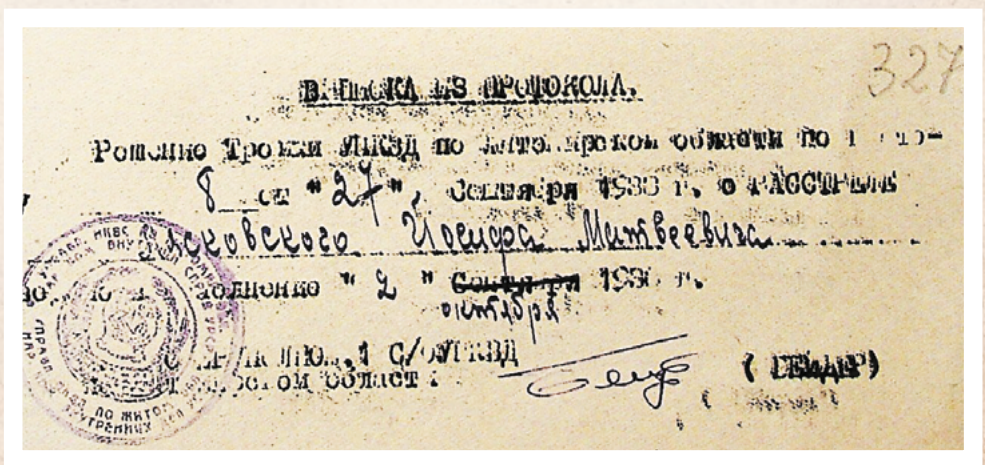

Wyciąg z protokołu nr 8 z 27.09.1938 r. z posiedzenia trójki NKWD przy żytomierskim obwodowym wydziale, na którym podjęto decyzję o rozstrzelaniu Józefa Laskowskiego, s. Mateusza /podpis: Bejder/ pieczęć herbowa (z akt Państwowego Archiwum Obwodu Żytomierskiego) /

Витяг з протоколу №8 від 27.09.1938 року засідання трійки НКВС при Житомирському облуправлінні, яка ухвалила рішення розстріляти Ляковського Йосипа Матвійовича (справа з архіву ДАЖО)

Wyciąg z protokołu. Decyzja trójki NKWD przy żytomierskim obwodowym wydziale w sprawie egzekucji Józefa Laskowskiego, s. Mateusza, z 27 września 1938 r. została wykonana 2 października 1938 r. /podpis: Bejder/ pieczęć herbowa (z akt Państwowego Archiwum Obwodu Żytomierskiego) /

Витяг з протоколу. Рішення трійки НКВС при Житомирському облуправлінні про розстріл Ляковського Йосипа Матвійовича від 27.09.1938 р., приведено до виконання 2 жовтня 1938 р. (справа з архіву ДАЖО)

Szef Gabinetu Prezydenta RP Paweł Szrot podczas uroczystości z okazji 86. rocznicy rozpoczęcia tzw. operacji polskiej NKWD. Warszawa, 11 sierpnia 2023. Foto: Sławek Kasper (IPN) /

Голова Кабінету Президента Республіки Польща Павел Шрот під час церемонії вшанування пам'яті жертв з нагоди 86-ї річниці початку "польської операції" НКВС. Варшава, 11 серпня 2023 р. Фото: Славек Каспер (IPN)

W Warszawie oddano hołd ofiarom „operacji polskiej” NKWD

„W 1937 roku rozpoczęła się sowiecka wojna z polskością” – napisał prezydent RP Andrzej Duda w liście skierowanym do uczestników uroczystości upamiętniających tysiące ofiar masowych represji przeciwko Polakom, rozpoczętych 85 lat temu w Związku Sowieckim.

„Operacja polska” przeprowadzona przez NKWD w latach 1937-1938 jest jedną z największych zbrodni popełnionych na narodzie polskim w jego historii. W 86. rocznicę rozpoczęcia sowieckiego ludobójstwa na Polakach przed pomnikiem Poległym i Pomordowanym na Wschodzie odbyły się okolicznościowe uroczystości.

Po odegraniu hymnu państwowego szef gabinetu prezydenta RP Paweł Szrot przeczytał list Andrzeja Dudy skierowany do uczestników uroczystości. Modlitwę ekumeniczną w intencji ofiar odmówili kapelani wojskowi: wikariusz katedry polowej, ks. por. Karol Bernatek, kapelan prawosławnego ordynariatu wojskowego, ks. ppor. Piotr Rajcecki i pastor z ewangelickiego duszpasterstwa wojskowego, ks. Daniel Ferek. Na koniec odbyła się ceremonia złożenia kwiatów przed pomnikiem.

W uroczystościach zorganizowanych przez Instytut Pamięci Narodowej uczestniczyli m.in. przedstawiciele parlamentu, wojska i służb mundurowych.

List prezydenta Andrzeja Dudy

11 sierpnia 2023 r.

Organizatorzy i Uczestnicy uroczystości ku czci ofiar „operacji polskiej” NKWD przy pomniku Poległym i Pomordowanym na Wschodzie w Warszawie

Szanowni Państwo!

W 1937 roku rozpoczęła się sowiecka wojna z polskością. Po 17 latach od przegranej przez Armię Czerwoną Bitwy Warszawskiej, w wyniku której pokonani bolszewicy opuścili terytorium naszego kraju, celem odwetu stali się Polacy mieszkający w ZSRR.

Tak zwana „operacja polska” miała na celu eksterminację mniejszości polskiej. Na celowniku prześladowców znalazła się polskość. Nie kraj z jego administracją i armią, ale jego duch, tożsamość i kultura, które stanowiły o odrębności naszych rodaków na wschodzie. Dziś szacuje się, że w wyniku wydanego 11 sierpnia 1937 roku rozkazu komisarza spraw wewnętrznych Nikołaja Jeżowa życie straciło 111 tysięcy Polaków, zaś 30 tysięcy trafiło na zesłanie.

Jednak znenawidzona przez sowietów polskość to nie wyłącznie ich klęska na przedpolach Warszawy w 1920 roku. Polskość oznaczała też niepowodzenie dwóch projektów sowieckiej inżynierii społecznej, które miały doprowadzić do powołania na terenie ZSRR substytutu polskiej socjalistycznej republiki radzieckiej. Skoro republiki takiej nie udało się stworzyć nad Wisłą, ideolodzy komunistycznego reżimu podjęli próbę włoczenia mniejszości polskiej w dwa stworzone dla niej Rejony Narodowe. Na terytorium Ukrainy stworzono Marchlewszczyznę, zaś na Białorusi – Dzierżyńszczyznę. Dwa ośrodki administracji mające stanowić pozór polskiej autonomii w granicach ZSRR. Otwierano w nich biblioteki z literaturą polską „wolną od burżuazyjnych naleciałości”, szkoły wychowujące bezkrytycznych obywateli pierwszego państwa robotników i chłopów, rugowano religię i ogrom dziedzictwa kultury narodowej sprzecznego z założeniami komunizmu. Prowadzono kolektywizację rolnictwa i „rozkułaczanie”. Doszło również do tego, że mieszkańcom Rejonów przedstawiono nowe zasady pisowni języka polskiego, oparte na zapisie fonetycznym i z pominięciem specyfiki rodzimej ortografii. W takich warunkach próbowano kształtować społeczeństwo, którego elity w przyszłości miały poprowadzić ponowny zbrojny marsz na Polskę, by ostatecznie przyłączyć ją do terytorium Związku Radzieckiego.

Oba eksperymenty nie powiodły się. Niepokorna mniejszość narodowa zapłaciła najwyższą cenę za brak uległości i wierność dziedzictwu ojców. W „operacji polskiej” życie tracił zarówno otwarci kontestatorzy szaleńczych idei, jak i polscy komuniści, w których jeszcze kilka lat wcześniej rosyjscy towarzysze pokładali nadzieje na przeniesienie ognia rewolucji nad Wisłę. „Operacja polska” NKWD była ludobójstwem o podłożu etnicznym. Była ostatecznym świadectwem bezsilności Sowietów wobec polskiego umiłowania wolności i niezależności.

Dziś, stojąc pod warszawskim pomnikiem Poległym i Pomordowanym na Wschodzie, oddajemy hołd rodakom, którzy 86 lat temu spoczęli w bezimiennych mogiłach. Tym, którzy trafili do byłych wagonów, by dotrzeć do syberyjskich łagrów i stepów Kazachstanu. Tysiące z nich nie ma grobów. Ich mogiłą jest wznoszący się ku niebu wagon na skwerze Matki Sybiraczki.

Cześć Ich pamięci!

**Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej
Andrzej Duda**

Tablica na cześć Piłsudskiego i Petlury zawisła w Berdyczowie

Z okazji setnej rocznicy spotkania Naczelnika Państwa Polskiego z przywódcą Ukraińskiej Republiki Ludowej, które miało miejsce 5 maja 1920 roku, na dworcu kolejowym odsłonięto tablicę pamiątkową. Uroczystość odbyła się 15 lipca podczas obchodów Dni Kultury Europejskiej oraz 267. rocznicy koronacji obrazu Matki Bożej Berdyczowskiej.

W uroczystym odsłonięciu tablicy uczestniczyli ambasador RP w Kijowie Bartosz Cichocki, konsul generalny RP w Winnicy Damian Ciarciański, mer Berdyczowa Serhij Orliuk, delegacje z miast partnerskich: Częstochowy (Polska), Olity (Litwa) i Zołotonoszy (obw. czerkaski), przedstawiciele organizacji społecznych, a także reprezentanci Sił Zbrojnych Ukrainy.

„Nieprzypadkowo kolejna agresja rosyjska przypomniła i zachęciła Ukraińców do zapoznania się z historią sojuszu marszałka Józefa Piłsudskiego i atamana Symona Petlury. Wtedy się nie udało mimo zajęcia Kijowa. Jestem przekonany, że dzisiaj ten sojusz polsko-ukraiński, sojusz dwóch suwerennych, europejskich, demokratycznych państw odniesie sukces w odparciu imperialnych zapędów Rosji. Niech ci przywódcy będą dla nas wskazówką” – powiedział ambasador Bartosz Cichocki.

Mer Serhij Orliuk również mówił o związkach Berdyczowa z Polską. Upamiętnienie spotkania Piłsudskiego i Petlury na berdyczowskiej stacji kolejowej nazwał historycznym. „To ważna chwila dla całej społeczności Berdyczowa. Sto lat temu miały tu miejsce wydarzenia, które zbliżyły Ukrainę do niepodległości, jednak wówczas nie stało się tak, jak chcieliśmy. Tablica, którą dziś odsłoniliśmy, mówi o tym, że nie zaprzestaliśmy wysiłków na rzecz utworzenia własnego państwa” – zauważył Orliuk.

Tablica poświęcona spotkaniu Józefa Piłsudskiego i Symona Petlury zawisła na ścianie dworca, na którym 5 maja 1920 roku doszło do spotkania obu polityków. Umieszczono ją obok wejścia głównego od strony peronów. Z okazji zbliżającej się uroczystości wewnątrz dworca zostało odświeżone, pomalowano również ściany zewnętrzne.

17 lipca delegacje województwa śląskiego oraz Żytomierskiego Obwodowego Związku Polaków na Ukrainie złożyły hołd i zapaliły znicze przed tablicą pamiątkową.

Delegacja przy tablicy upamiętniającej spotkanie marszałka Józefa Piłsudskiego i atamana Symona Petlury w Berdyczowie /

Делегація біля пам'ятної дошки на честь зустрічі маршала Юзефа Пілсудського та отамана Симона Петлюри у Бердичеві

Uroczyste spotkanie Józefa Piłsudskiego z Symonem Petlurą na peronie dworca kolejowego. Berdyczów, 5 maja 1920 r. /

Урочиста зустріч Юзефа Пілсудського з Симоном Петлюрою на пероні залізничного вокзалу. Бердичів, 5 травня 1920 року

Inicjatywa upamiętnienia spotkania marszałka Józefa Piłsudskiego i atamana Symona Petlury w postaci tablicy należy do Jerzego Sokalskiego, który zaproponował to podczas sesji Rady Miasta w lutym 2020 roku. Pomysł został wsparty przez Konsulat Generalny RP w Winnicy oraz Żytomierski Obwodowy Związek Polaków na Ukrainie. W grudniu została powołana Rada Koordynacyjna, w której skład weszli m.in. mer Berdyczowa Serhij Orliuk, prezes ŻOZPU Wiktoria-Laskowska-Szczur, prezes Berdyczowskiego Oddziału Związku Polaków na Ukrainie Larysa Wermińska oraz Jerzy Sokalski. Tablica miała zostać odsłonięta w tym samym, 2020 roku, w 100-lecie historycznego spotkania, jednak na przeszkodzie

stanęły najpierw pokonanie biurokratycznych barier, potem pandemia koronawirusa i wojna.

Przypomnijmy, 21 kwietnia 1920 roku została podpisana w Warszawie umowa o współpracy między Polską a Ukrainą, znana jako pakt Piłsudski-Petlura. Jej częścią była tajna konwencja wojskowa sygnowana trzy dni później, która dotyczyła współdziałania militarnego armii obu państw na terenie Ukrainy przeciw bolszewikom. 25 kwietnia rozpoczęła się wyprawa kijowska, 27 kwietnia wojsko polskie zajęło Berdyczów, a 5 maja na berdyczowskim dworcu kolejowym doszło do spotkania marszałka Piłsudskiego i Symona Petlury.

Odpust ku czci Matki Bożej Szkaplerznej w narodowym sanktuarium maryjnym w Berdyczowie /
Уроцистості на честь Матері Божої Скапулярної у Всеукраїнському санктурарії Марії у Бердичеві

Święto Matki Boskiej Berdyczowskiej

W narodowym sanktuarium maryjnym w Berdyczowie odbył się odpust ku czci Matki Bożej Szkaplerznej. Tegoroczne hasło brzmiało „Matko Miłosierdzia, wstawiaj się za Ukrainą!”. Uroczystość miała charakter centralny i zgromadziła rzymskokatolicki episkopat kraju.

Doroczny odpust w Berdyczowie, gdzie znajduje się cudowny obraz Matki Bożej Berdyczowskiej, jest największą tego typu uroczystością na Ukrainie i gromadzi licznych pielgrzymów z całego kraju. Jak pisał na początku XX wieku kapucyn o. Wacław Nowakowski: „Czym dla Polski – Jasna Góra, dla Litwy – Ostra Brama, tym dla Ukrainy przecudowny Przebłogosławionej Matki Bożej obraz berdyczowski”.

Główne uroczystości w Ogólnoukraińskim Sanktuarium Matki Bożej Szkaplerznej odbyły się 16 lipca. Uczestniczyło w nich 16 biskupów, także przedstawiciele karmelitów bosych — prowincjał Krakowskiej Prowincji Zakonu Karmelitów Bosych, o. Tadeusz Florek, delegat prowincjała na Ukrainie, o. Benedykt Krok oraz przedstawiciele innych zakonów i zgromadzeń zakonnych. Świat polityki i dyplomacji reprezentowali ambasador Polski na Ukrainie Bartosz Cichocki, ambasador Słowacji Marek Šafin, ambasador Chorwacji Anica Djamić, konsul generalny RP w Winnicy Damian Ciarciński, konsul generalny RP w Łucku Sławomir Misiak, dyrektor Instytutu Polskiego w Kijowie Robert Czyżewski, przedstawiciele władz państwowych Ukrainy, delegacje z miast i regionów partnerskich z województwa śląskiego, Czę-

Delegacje z różnych krajów na odpuszcie w Berdyczowie /
Делегації різних країн на прощі у Бердичеві

stochowy (Polska), Olity (Litwa), Złotonoszy (obwód czerkaski), Kijowa i Korostenia (obwód żytomierski) oraz delegacja z Żytomierskiego Obwodowego Związku Polaków na Ukrainie. Ze względu na zagrożenie wynikające z wojny w uroczystościach mogła uczestniczyć ograniczona liczba wiernych.

Pielgrzymki przybyły do sanktuarium już 15 lipca. Wieczorem została odprawiona msza św. wigilijna, której przewodniczył ordynariusz kijowsko-żytomierski, bp Witalij Krywicki. Na początku liturgii powiedział: (...) więcej niż zwykle pielgrzymów przybyło już wczoraj. Jest wiele innych rzeczy, co przypomina nam obchody jeszcze z czasów przedpandemicznych. Ale wydaje mi się, że jest to jak z Królestwem Niebieskim. Już tu jest – ale nie w pełni. Dzisiejsze święto to

nie finisz. To jeszcze nie dzień zwycięstwa. Nie jest to jeszcze świętowanie wszystkiego, co Pan chce nam pokazać w tym czasie próby. Proszę Pana, abyśmy nie zapominali, że wciąż toczy się wojna, nie tylko na zewnątrz, ale w sercu każdego. Nadal walczyliśmy o przywrócenie upragnionego pokoju. Ale wszyscy doskonale wiemy, że będzie to zupełnie inny pokój. Jego cenę poznamy”.

Kustosz sanktuarium, o. Witalij Kozak podziękował gościom za przybycie, w szczególności powitał abp. Mieczysława Mokrzyckiego, metropolitę lwowskiego, dla którego 16 lipca jest dniem szczególnym, gdyż właśnie tego dnia w 2007 roku został mianowany arcybiskupem archidiecezji lwowskiej.

Następnego dnia uroczystą mszę św. odpustową celebrował i kazanie w języku

ukraińskim wygłosił nuncjusz apostolski na Ukrainie, abp Visvaldas Kulbokas. Gościem specjalnym był kardynał nominat, bp Américo Manuel Alves Aguiar, odpowiedzialny za organizację ŚDM w Lizbonie.

W homilii abp Visvaldas Kulbokas podkreślił wyjątkowość modlitwy maryjnej i ufność w to, że Boża Rodzicielka przyniesie Ukrainie pokój. „Ty jesteś naszą modlitwą. Ty jesteś naszą matką. Właśnie tobie pragniemy zawierzyć wszystkie nasze bóle. Nasze psychiczne, fizyczne i duchowe zranienia. Tobie chcemy zawierzyć Ukrainę, cały świat. Pragniemy żyć w całkowitym spokoju, w Twoich objęciach” – powiedział.

Msza zakończyła się wspólnym odśpiewaniem hymnu pochwalnego „Ciebie, Boże, wysławiamy” oraz ponowieniem aktu poświęcenia Ukrainy Najświętszej Marii Pannie, który odczytał abp Mieczysław Mokrzycki. Po nim odśpiewano duchowy hymn Ukrainy „Boże Wielki, Jedyny”.

Na ręce nuncjusza apostolskiego parafianie złożyli podziękowania za wspólną Eucharystię w intencji bp. Aguiara, generała karmelitańskiego, oraz wszystkich uczestników uroczystości. Biskup Leon Dubrawski także przyjmował życzenia – z okazji niedawnego jubileuszu 25. rocznicy święceń biskupich.

Biskup Witalij Skomarowski podziękował nuncjuszowi za obecność zarówno w Berdyczowie, jak i w Kijowie w najbardziej dramatycznych dniach od początku wojny, a także podkreślił wsparcie papieża dla Ukrainy.

Głos zabrał także ambasador Bartosz Cichocki, który przeczytał list marszałek Sejmu RP Elżbiety Witek. Marszałek podkreśliła w nim, że sanktuarium w Berdyczowie jest szczególnym miejscem modlitwy, ducha odrodzenia i spotkania z Bogiem. Rok Miłosierdzia ogłoszony przez episkopat Ukrainy nazwała znaczącą odpowiedzią na potrzeby i wyzwania współczesnego świata, w którym potrzeba miłosierdzia, współczucia i przebaczenia jest szczególnie ważna. Dzisiaj, gdy trwa wojna, Matka Boża łączy nas we wspólnej modlitwie o jej zakończenie i o pokój, a więc Elżbieta Witek zapewnia nas o modlitwie wdzięczności Niepokalanej.

Mer Berdyczowa Serhij Orliuk w swoim przemówieniu nazwał sanktuarium karmelitów „naszą potężną kopułą ochronną”. Wyraził przekonanie, że wszystkich Ukraińców łączy nie tylko wiara w zwycięstwo, ale także wiara w Boga. „Wierzę w modlitwę”, powiedział, zauważając, że modlitwa jest bronią, którą daje nam Pan i musimy ją stosować. Burmistrz zacytował Tarasa Szewczenkę: „Walczcie, a zwyciężycie, Wam sam Bóg pomaga!”.

Narodowe Sanktuarium Matki Bożej Szkaplerznej w Berdyczowie / Всеукраїнський санктuariй Матері Божої Святого Скапулярію у Бердичеві

Historia cudownego obrazu Matki Bożej Berdyczowskiej

W 1630 roku wojewoda kijowski Janusz Tyszkiewicz ufundował w Berdyczowie kościół i klasztor-twierdzę dla karmelitów bosych. Było to wotum dziękczynne za uwolnienie z niewoli tureckiej. Wojewoda ofiarował kościołowi cudowny obraz Matki Bożej, wierną kopię wizerunku Matki Boskiej Śnieżnej w Rzymie, który od dawna znajdował się w posiadaniu rodu Tyszkiewiczów. Zamieszki i niepokoje polityczne, wojny i ruchy zbrojne sprawiły, że przejściowo cudowny obraz był przechowywany we Lwowie (1648-1721) i w Lublinie (1722-1736).

W związku z licznymi cudami papież Benedykt XIV wyraził zgodę na koronację cudownego obrazu – sam ofiarował złote korony – która odbyła się 16 lipca 1756 roku. Ponieważ zostały ukradzione, sto lat później, 6 czerwca 1856 roku, nastąpiła powtórna koronacja, tym razem koronami od papieża Piusa IX.

Od 28 maja do 14 czerwca 1768 roku w berdyczowskiej twierdzy-klasztorze bronili się konfederaci barscy pod wodzą Kazimierza Pułaskiego. W 1866 nastąpiła kasta klasztoru. Przy kościele utworzono parafię. Karmelici powrócili w 1918 roku, ale w 1924 klasztor i świątynię przejęły władze sowieckie, z czasem tworząc w górnym kościele muzeum, a w dolnym kino. Cudowny obraz pozostawiono jako artystyczny zabytek. W 1941 roku wybuchł tu ogień. W kościele górnym ocalały jedynie mury, dolny zachował się w dobrym stanie. Obraz zaginął.

Po odzyskaniu niepodległości przez Ukrainę w 1991 roku do Berdyczowa powrócili karmelici bosci. W dawnym miejscu w ołtarzu głównym umieszczono nowy obraz Bożej Rodzicielki. Od tamtego czasu praktykowana jest tradycja corocznych pielgrzymek do Matki Bożej Berdyczowskiej na rocznicę koronacji obrazu. 19 lipca 1997 roku biskup kijowsko-żytomierski Jan Purwiński dokonał intronizacji obrazu, który wcześniej poświęcił Jan Paweł II w czasie podróży apostolskiej do Polski w 1997 roku. Trzecia koronacja odbyła się 16 lipca 1998 roku.

27 października 2011 roku sanktuarium Matki Bożej Berdyczowskiej zostało ogłoszone ogólnoukraińskim sanktuarium narodowym. Natomiast 9 czerwca 2012 roku, po 20 latach odbudowy, odbyła się ponowna konsekracja górnego kościoła sanktuarium, w którym znajduje się wizerunek Matki Bożej Berdyczowskiej.

Młodzi z Ukrainy na ŚDM: odczuwamy tutaj niezwykłą solidarność

To nie jest litość, ale solidarność, zapewnienie, że Ukraińcy nie są sami w tym trudnym dla nich czasie – podkreślił w rozmowie z Family News Service dyrektor Zespołu Pomocy Kościołowi na Wschodzie, ks. Leszek Kryża SChr. M.in. dzięki działającemu przy Konferencji Episkopatu Polski zespołowi na spotkaniu młodych katolików do Lizbony mogło pojechać 550 osób z Ukrainy, głównie polskiego pochodzenia, oraz 160 niemal ze wszystkich krajów byłego ZSRS.

Dyrektor Zespołu Pomocy Kościołowi na Wschodzie, ks. Leszek Kryża TChr. z młodzieżą z Ukrainy w Lizbonie / Директор об'єднання "Допомога Церкві на Сході" о. Лешек Крижа з молоддю з України в Лісабоні

Ze względu na trwającą wojnę na Ukrainie młodzi Ukraińcy są szczególną nacją wśród przedstawicieli prawie 200 narodowości biorących udział w Światowych Dniach Młodzieży w Portugalii. Obecność w Lizbonie była dla nich wyjątkowym doświadczeniem.

Jak opowiadała Wiktoria z Borysławia, gdy pokazała się w Lizbonie z ukraińską flagą, w reakcji ludzie wyrażali wobec niej szczególną solidarność. „Dla niej było to niezwykle, że ludzie, którzy w ogóle jej nie znali, którzy może nawet do końca nie wiedzą, gdzie ta Ukraina leży, wyrażają współczucie i łączą się z tą doświadczoną cierpieniem Ukrainą” – skomentował ks. Leszek Kryża.

Najbardziej wyjątkowy gest solidarności z Ukrainą uczynił Ojciec Święty. „Papież przepraszał, że tak mało może zrobić, żeby na Ukrainie nastąpił pokój. Wszyscy wiemy, że stara się robić wszystko, co możliwe, ale w jego odczuciu to jest ciągle za mało” – mówił chrystusowiec. „Dla młodych Ukraińców spotkanie z Ojcem Świętym było niezwykłym doświadczeniem bliskości. Papież zapewnił ich o dalszej pomocy” – dodał.

Każdy gest solidarności z młodymi Ukraińcami wywołuje w nich wzruszenie

i pomaga im z większym optymizmem powrócić do ojczyzny.

Jak podkreślił dyrektor Zespołu Pomocy Kościołowi na Wschodzie, większość młodych uczestników ŚDM, również tych ze Wschodu, po raz pierwszy widzi „młody, rozśpiewany, roztańczony, uśmiechnięty Kościół”. „Dzięki temu nie będą się wstydzili wiary, będą o niej mogli śmiało i z większą odwagą mówić” – ocenił i dodał, że mimo trudu pielgrzymowania wszyscy przeżywają święto młodych z radością, nadzieją i wdzięcznością dla tych, którzy ich goszczą.

Zdaniem ks. Leszka Kryży młodych uczestników ŚDM z krajów byłego ZSRS łączą dwie rzeczywistości: wiara i w wielu przypadkach polskie korzenie. „Wymieniają swoje doświadczenia z krajów, z których przyjechali, więc to jest bardzo cenne. Ileż tu przyjaźni się rozpoczyna. Widzę, jak młodzi wymieniają między sobą adresy, numery telefonów. Wierzę, że te relacje się nie skończą, ale po tym, jak wrócą do swoich domów, dalej będą dla siebie wsparciem, dalej będą w kontakcie” – podkreślił chrystusowiec.

Ks. Kryża nie ma wątpliwości, że Światowe Dni Młodzieży to czas „absolutnie niezwykły, bardzo ważny i potrzebny”. Zwró-

cił uwagę na znaczenie tego wydarzenia dla dalszego życia młodych uczestników. „Każde ŚDM owocują. Ktoś, kto raz ich doświadczył, będzie chciał doświadczyć tego ponownie, wszędzie będzie o tym opowiadał” – zauważył i powtórzył za papieżem Franciszkiem, że „każdy młody uczestnik święta młodych jest posłany, niekoniecznie do spektakularnych rzeczy, ale do tych małych, które tak naprawdę są wielkimi gestami, wielkimi sprawami”. Młodzi są zachęceni do bycia apostołami, niekoniecznie na krańcach świata, ale tam, gdzie są, gdzie mieszkają. Ważne, żeby podejmowali konkretne działania, bo „wiara domaga się konkretności” – podsumował.

Światowe Dni Młodzieży w Lizbonie trwały od 2 do 6 sierpnia. Młodzi katolicy powitali papieża w Lizbonie 3 sierpnia. Wydarzenie to zgromadziło około 500 tys. wyznawców Chrystusa z całego świata. 4 sierpnia odbyło się nabożeństwo drogi krzyżowej pod przewodnictwem Franciszka. Następnego dnia Ojciec Święty odwiedził Fatimę. Niedziela 6 sierpnia był ostatnim dniem ŚDM. Uczestnicy z blisko 200 krajów brali udział w nabożeństwach, a także innych wydarzeniach, takich jak koncerty i spotkania w grupach.

Family News Service

V ZJAZD

NAUKA I KULTURA

KONGRESU
OŚWIATY
POLONIJNEJ
KRAKÓW
2 LIPCA 2023

Nowe władze Kongresu Oświaty Polonijnej

2 lipca w Krakowie odbył się V Zjazd Kongresu Oświaty Polonijnej. Walne Zebranie Członków wybrało nowych członków Zarządu i Komisji Rewizyjnej. Prezesem została Wiktoria Laskowska.

**Obrady V Zjazdu Stowarzyszenia „Kongres Oświaty Polonijnej”, przemawia odchodząca prezes KOP Jola Tatara /
Засідання V з'їзду Товариства "Конгрес Освіти Полонійної", виступ голови КОП попередньої каденції Йолі Татари**

**Wiktoria Laskowska, nowa prezes Stowarzyszenia „Kongres Oświaty Polonijnej” /
Вікторія Лясковська – нова голова Товариства "Конгресу Освіти Полонійної"**

W Zjeździe wzięło udział 31 osób mających uprawnienia wyborcze, reprezentujących 54 podmiotów zrzeszonych w Kongresie Oświaty Polonijnej rozsianych po całym świecie. Delegaci udzielili dotychczasowym władzom: prezesowi Zarządu, członkom Zarządu i Komisji Rewizyjnej absolutorium oraz podziękowali za wysiłek włożony w realizację zadań Kongresu.

W tajnym głosowaniu zostały wybrane na czteroletnią kadencję nowe władze stowarzyszenia. Prezes KOP została Wiktoria Laskowska-Szczur, prezes Żytomierskiego Obwodowego Związku Polaków na Ukrainie. Stanowiska wiceprezesów objęli Elżbieta Barrass, prezes Polskiej Macierzy Szkolnej w Wielkiej Brytanii, i Witalij Chmielewski, prezes Związku Polaków w Kazachstanie. Do Zarządu KOP weszli jeszcze Teresa Arszagi vel Harszagi, dyrektor Polskiego Centrum Kształcenia im. św. Jana Pawła II w Belgii, Krystyna Dzierżyńska, prezes Stowarzyszenia Nauczycieli Szkół Polskich na Litwie „Macierz Szkolna”, i Aleksander Sielicki, prezes Związku Organizacji Polskich „Jedność” oraz Krasnodarskiej Organizacji Regionalnej Polskie Centrum Narodowo-Kulturalne „Jedność”.

W Komisji Rewizyjnej znaleźli się Teresa Szramek, prezes Związku Polaków w Kanadzie, Wanda Szatkowska, prezes Związku Polaków na Ukrainie oddział w Netiszynie, i Ewa Piacentile, prezes International Institute of Polish Culture in Padua.

Prezes KOP Wiktoria Laskowska-Szczur w imieniu własnym i nowego Zarządu złożyła podziękowania odchodzącym władzom. Skierowała do nich następujące słowa:

„Dziękujemy poprzednim władzom Stowarzyszenia »Kongres Oświaty Polonijnej« za wykonany ogrom bezinteresownej pracy i społecznego zaangażowania. Za Państwa inicjatywy oraz za serce wkładane w tę tak potrzebną nam wszystkim pracę. Doceniamy Państwa zaangażowanie, które połączyło oświatową Polonię całego świata, określiło cele i kierunki działalności. Dziękujemy za przygotowanie i rejestrację Stowarzyszenia, organizację corocznych kongresów i warsztatów metodycznych. Odważnie wstawiali się Państwo w obronie naszych kolegów na Białorusi i Litwie. Położyli fundament dla dalszego rozwoju i działalności KOP.

Bardzo doceniamy wieloletnią pracę członków Stowarzyszenia »Kongresu Oświaty Polonijnej« w wypełnianiu najważniejszego z zadań – wychowania dzieci i młodzieży w duchu narodowych tradycji i wartości. Dziękujemy za krzewienie mowy ojczystej, kultury, upowszechnianie wiedzy o historii Polski, ochronę miejsc pamięci narodowej i polskich cmentarzy.

Nowym władzom Stowarzyszenia »Kongres Oświaty Polonijnej«, życzę sukcesów, mnóstwa satysfakcji z pracy oraz wytrwałości w realizacji celów i zadań.

Zapraszamy wszystkich do wspólnej pracy dla dobra Polaków i Polski, naszej wspólnej Ojczyzny”.

Wiktoria Laskowska

Sytuacja oświaty i szkół polonijnych na Ukrainie w czasie wojny

Liceum nr 25 w Żytomierzu, zostało zbombardowane 4 marca 2022 przez agresora rosyjskiego / Лицей № 25 м. Житомира, розбомблений 4 березня 2022 року російським агресором

Rosyjska inwazja na pełną skalę na Ukrainę, rozpoczęta 24 lutego 2022 roku, przyniosła ogromne straty materialne, obejmujące zniszczenia budynków mieszkalnych i infrastruktury. Spowodowała śmierć tysięcy cywilów. Zmusiła do migracji wewnętrznej i zewnętrznej ponad 13 mln osób. Kolejna jej ofiarą jest szkolnictwo.

Na Ukrainie według spisu ludności z 2001 roku mieszka 144,1 tys. osób polskiego pochodzenia. Polska oświata jest integralną częścią oświaty ukraińskiej. Odrodzenie polskiego szkolnictwa przypada na czasy tuż po pierestrojce w ZSRR, kiedy na Ukrainie zaczęły powstawać polskie organizacje. Jedną z pierwszych było założone w 1988 roku Polskie Stowarzyszenie Kulturalno-Oświatowe, które w 1991 roku przekształciło się w Związek Polaków na Ukrainie. Dzisiaj zajęcia z języka polskiego, kultury, historii i tradycji odbywają się w szkołach ogólnokształcących, w trybie oświaty pozaszkolnej oraz w szkołach sobotnio-niedzielnich, szkółkach działających przy polskich organizacjach i parafiach rzymskokatolickich.

Prawo dziecka do nauki

Federacja Rosyjska, atakując Ukrainę, naruszyła Powszechną Deklarację Praw Człowieka, zwłaszcza art. 26, który brzmi: „Każdy człowiek ma prawo do nauki. Nauka jest bezpłatna, przynajmniej na poziomie podstawowym. Nauka podstawowa jest obowiązkowa. Oświata techniczna i zawodowa jest powszechnie dostępna, a studia wyższe są dla wszystkich dostępne na zasadzie równości w zależności od zalet osobistych”.

Oprócz budynków szkolnych zniszczone, uszkodzone i/lub skradzione zostały również mienie szkolne / Окрім шкільних будівель, було також знищено, пошкоджено та викрадено шкільне майно

Rosja celowo uderza w prawo Ukraińców do oświaty. Atakuje instytucje edukacyjne, zabija uczniów, ich rodziców i nauczycieli. Setki szkół zostało zniszczonych bądź uszkodzonych. Miliony dzieci i tysiące nauczycieli zostało zmuszonych do zmiany miejsca zamieszkania w kraju lub wyjazdu za granicę.

Wojna pogorszyła dostęp do edukacji, pogłębiła istniejące na tym polu nierówności, negatywnie wpłynęła na jakość kształcenia, a także odbiła się na stanie

psychicznym i emocjonalnym uczniów i nauczycieli.

Każdego dnia wszyscy uczestnicy procesu edukacyjnego na Ukrainie muszą mierzyć się z takimi trudnościami, jak przymusowe przerwy w nauce spowodowane alarmami przeciwlotniczymi czy przerwami w dostawach prądu, przejście na nauczanie zdalne lub mieszane.

Rosyjscy agresorzy według stanu na styczeń 2023 roku uszkodzili 1259 szkół,

czyli 11 proc. wszystkich placówek w kraju, całkowicie zniszczyli – 223.

Szkoły stanowiły bezpośredni cel ataków bądź zniszczenia ich, w tym grabieże, były efektem ubocznym działań wojennych. Placówki ucierpiały w wyniku bezpośredniego trafienia pociskami lub bombami, odłamkami pocisków oraz pożarami. Szkody dotyczą także bazy materialnej i technicznej. Oprócz samych budynków zniszczone, uszkodzone i/lub skradzione zostało mienie szkolne i środki transportu.

4 marca 2022 roku zbombardowane zostało Liceum nr 25 w Żytomierzu, w którym naukę pobierali uczniowie Polskiej Szkoły Sobotnio-Niedzielnej im. I. J. Paderewskiego. Ucierpiało również biuro i sale lekcyjne w Centrum Polskim w Żytomierzu. Zostały wybite okna i drzwi, uszkodzone ściany.

Wpływ wojny na organizację procesu wychowawczego

Na początku rosyjskiej inwazji nauka we wszystkich placówkach oświatowych została wstrzymana na co najmniej dwa tygodnie, w niektórych – na dłużej, a w części jednostek – do końca roku szkolnego 2021/2022. Studenci, którzy wznowili studia w 2022 roku, w większości uczyli się online do końca roku akademickiego. Na terenach okupowanych dostęp do nauki w ukraińskich szkołach w pełnym wymiarze godzin pozostaje ograniczony lub odcięty ze względu na problemy komunikacyjne i zagrożenia ze strony administracji okupacyjnej.

Według stanu na grudzień 2022 roku 13 proc. uczniów i 3 proc. nauczycieli nadal przebywało za granicą. Większość nauczycieli polonistów wyjechała do Polski i nie planuje powrotu.

Wojna spowodowała, że szkoły nie mogą prowadzić zajęć w tradycyjnej formie. Według stanu na grudzień 2022 roku w 36 proc. placówek lekcje odbywały się naprzemiennie: na odległość i stacjonarnie, a w kolejnych 37 proc. uczono wyłącznie zdalnie. We wschodnich i południowych regionach kraju przeważająca liczba szkół pracuje zdalnie.

Polska Szkoła Sobotnio-Niedzielna im. I. J. Paderewskiego funkcjonująca w Żytomierzu wznowiła działalność od września 2022 roku. Lekcje odbywają się online, stacjonarnie i hybrydowo, pracuje sześciu nauczycieli. Nie zaniedbano wydarzeń kulturalnych z udziałem uczniów. Zostały zorganizowane Narodowe Czytanie, sprzątanie Cmentarza Polskiego, obchody polskich świąt narodowych, spotkanie mikołajkowe, koncert bożonarodzeniowy, tusty czwartek, konkurs Mistrz Ortografii Polskiej.

Polska Szkoła Sobotnio-Niedzielna podpisała Umowę o współpracy ze szkołą

Zniszczona szkoła w Charkowie, 16 marca 2022 r. Foto: Saszko Brynza/Facebook / Зруйнована школа у Харкові, 16 березня 2022 року. Фото: Сашко Бринза/Facebook

Liceum nr 25 w Żytomierzu / Лицей № 25 м.Житомира

im I. J. Paderewskiego w Bazylei. Zorganizowano wizytę pięciu uczniów w Szwajcarii.

Wpływ na uczniów i nauczycieli

Doświadczenie zdobyte podczas pandemii COVID-19 pozwoliło na szybsze przystosowanie się do pracy zdalnej w czasie rosyjskiej agresji. Jednak warunki wojenne – naloty i groźby ostrzału artyleryjskiego, przerwy w dostawach prądu, brak Internetu, kłopoty z połączeniem z siecią komórkową – często uniemożliwiały uczniom uczestnictwo w zajęciach online i offline i spowodowały luki edukacyjne.

Wojna na pełną skalę miała też negatywny wpływ na stan psychiczny i emocjonalny uczniów i nauczycieli. U dzieci pojawiają się objawy stresu, takie problemy ze snem, niepokój, trudności z koncentracją, kłopoty w komunikacji z rówieśnikami i dorosłymi, a także narastający lęk.

Odbudowa infrastruktury edukacyjnej

Rząd Ukrainy i władze lokalne starają się zapewnić jak najszybsze przywrócenie powszechnego dostępu do szkolnictwa,

dlatego na obszarach, gdzie infrastruktura szkolna została zniszczona, priorytetem jest umożliwienie edukacji na odległość. Chodzi o Internet, komputery, źródła zasilania. Pełnowymiarowa nauka w szkołach jest możliwa tylko w przypadku posiadania przez nie odpowiednio wyposażonych schronów przeciwlotniczych. Według informacji ministra edukacji i nauki Ukrainy Serhija Szkarleta, 62,2 proc. wszystkich placówek edukacyjnych posiada schrony pozwalające na prowadzenie nauczania w trybie stacjonarnym.

Podsumowując, kluczowymi wyzwaniem procesu edukacyjnego w czasie wojny są niestabilne warunki nauki, ograniczone sposoby organizacji zajęć edukacyjnych i poznawczych, spadek motywacji oraz niestabilny stan psychiczny i emocjonalny uczniów i nauczycieli, niszczenie budynków szkolnych.

Najpilniejszym zadaniem jest zapewnienie jak najszybszego dostępu do szkolnictwa już teraz, przywrócenie infrastruktury edukacyjnej umożliwiającej powrót do kształcenia stacjonarnego oraz zapewnienie powszechnego dostępu do wysokiej jakości edukacji.

Wiktorija Laskowska, KUL

Lato w Polsce

Uczniowie Polskiej Szkoły Sobotnio-Niedzielnej im. I.J. Paderewskiego działającej przy Żytomierskim Obwodowym Związku Polaków na Ukrainie na zaproszenie marszałka województwa lubelskiego wypoczywali na Lubelszczyźnie.

Program był bogaty i urozmaicony. Dzieci zwiedziły szczytujące się wieloma atrakcjami, pełne zabytków, tradycji i kultury miasteczko Kazimierz Dolny, wielokulturowy Lublin, Muzeum Wsi Lubelskiej, zespół pałacowo-parkowy rodziny Zamojskich w Kozłowie, uczyły się polskich piosenek i tańców, jadły lody, piekły kielbaski i piarki na ognisku, rysowały, grały w piłkę nożną, koszykówkę, siatkówkę, oglądały filmy. W kościele podczas niedzielnego nabożeństwa wspólnie z wiernymi modliły się o pokój na Ukrainie.

Na zakończenie pobytu odbyło się interesujące spotkanie z wicemarszałkiem województwa lubelskiego Zbigniewem Wojciechowskim. Dzieci w podziękowaniu przygotowały wiersze i piosenki, a marszałek poczęstował je słodkościami oraz życzył im dobra i pokoju.

Pracownica Lubelskiego Urzędu Wojewódzkiego Oksana Chimicz oprowadziła grupę po budynku administracyjnym. Dzieci zwiedziły tam wystawę oraz spacerowały po ogrodzie założonym na dachu urzędu.

Lato to „małe życie”. Dlatego uczniowie zabrali ze sobą na Ukrainę ciepłe i miłe wspomnienia, przyjaźń Polski i Polaków. Organizatorzy wypoczynku mają nadzieję, że dzieci mogły oderwać się od wojennej codzienności, choć na krótko nie myśleć o alarmach i bombardowaniach i prawdziwie odpocząć.

Specjalne podziękowania należą się nauczycielkom Tetianie Waskowskiej, Irynie Stanewicz, Natalii Gembarskiej i Tetianie Jurczenko za codzienną opiekę nad dziećmi; Lubelskiemu Centrum Inicjatyw Tanecznych za utalentowanych animatorów zabawy i tańca; zastępcy burmistrza Poniatowej Anecie Poniatowskiej i dyrektorowi Szkoły Podstawowej im. Stefana Żeromskiego Rafałowi Andrzejowi Pastwie za pobyt.

Serdeczne podziękowania należy skierować do prezes Żytomierskiego Obwodowego Związku Polaków na Ukrainie Wiktorii Laskowskiej, dyrektor Liceum nr 28 w Żytomierzu Janinie Gliniczewskiej, dyrektor Liceum nr 36 w Żytomierzu Olenie Kulnicz i dyrektor Polskiej Szkoły Sobotnio-Niedzielnej im. I. J. Paderewskiego Alinie Laskowskiej za grzecznych i pięknych uczniów.

Tetiana Petrowska

Spotkanie młodzieży z wicemarszałkiem województwa lubelskiego Zbigniewem Wojciechowskim / Зустріч молоді з віцемаршалком Люблінського воєводства Збігневом Войцеховським

Uczniowie wyjechali na Ukrainę z ciepłymi i miłymi wspomnieniami / Учні поїхали в Україну з теплими та приємними спогадами

Warsztaty z rękodzieła / Майстер-класи з рукоділля

Lato na Śląsku

Z młodzieżą spotkała się wicemarszałek województwa śląskiego Anna Jedynak / Віцямаршалек Стэзького воеводства Анна Єдинак зустрівлася з молоддю

Warsztaty artystyczne z instruktorami Zespołu Pieśni i Tańca Śląsk / Мистецькі майстер-класи з викладачами Ансамблю пісні і танцю "Шльонськ"

Młodzież na Jasnej Górze / Молодь на Ясній Горі

W ramach projektu „Z Polską w sercu!” młodzież z Żytomierskiego Obwodowego Związku Polaków na Ukrainie przebywała na gościnnej ziemi śląskiej. Pobyt edukacyjno-wypoczynkowy odbywał się pod patronatem honorowym marszałka województwa śląskiego Jakuba Chełstowskiego.

Dla uczestników wypoczynku organizatorzy przygotowali intensywny i urozmaicony program. Znalazły się w nim zarówno wycieczki krajoznawcze, jak i zajęcia edukacyjne z IPN Przystanek Historia w Katowicach, lekcje języka polskiego, historii i tradycji.

Młodzi Polacy wzięli udział w wycieczce do Częstochowy, gdzie znajduje się sanktuarium maryjne na Jasnej Górze, nazywane duchową stolicą Polski. Tam modlili się o pokój na Ukrainie. Niezapomniane wrażenie wywarły na nich warsztaty tańca i gry scenicznej przygotowane przez instruktorów i artystów Zespołu Pieśni i Tańca „Śląsk”.

W Dniu Niepodległości Ukrainy z ukraińską młodzieżą spotkała się wicemarszałek województwa śląskiego Anna Jedynak. Podczas spotkania w gmachu Sejmu Śląskiego minutą ciszy uczczono pamięć tych, którzy oddali życie za niepodległość Ukrainy. Następnie młodzież zwiedziła Planetarium Śląskie w Chorzowie oraz tamtejsze zoo.

W Bytomiu, mieście partnerskim Żytomierza, grupa udała się z wizytą do Urzędu Miasta, gdzie została przyjęta przez wiceprezydenta Adama Frasa. Później zwiedziła Muzeum Górnośląskie i Muzeum Chleba, bawiła się na basenie oraz wspinała na największą zewnętrzną sportową ścianę wspinaczkową w Polsce.

Uczestnicy wypoczynku mieszkali w Koszęcinie, w siedzibie Zespołu „Śląsk”, a ostatnie dni kolonii spędzili w Caritas Archidiecezji Katowickiej. Młodzież, która na co dzień doświadcza alarmów przeciwlotniczych i ataków rakietowych, wyjeżdżała z Polski szczęśliwa i wypoczęta, z nowymi siłami przed kolejnym rokiem szkolnym.

Projekt został zrealizowany przez Żytomierski Obwodowy Związek Polaków na Ukrainie przy współpracy z Urzędem Marszałkowskim Województwa Śląskiego, Zespołem Pieśni i Tańca „Śląsk”, IPN Przystanek Historia w Katowicach oraz z samorządami Bytomia i Koszęcina. Wsparcie finansowe zapewnił Instytut Rozwoju Języka Polskiego im. św. Maksymiliana Marii Kolbego ze środków Ministra Edukacji i Nauki za pośrednictwem Fundacji „Pomoc Polakom na Wschodzie”.

Wiktorija Laskowska

Międzynarodowa współpraca polskich szkół imienia I. J. Paderewskiego

Spotkanie placówek mających tego samego patrona odbyło się online z okazji Narodowego Czytania. Szkoły z Bazylei, Londynu i Żytomierza noszące imię Ignacego Jana Paderewskiego 16 września połączyła wspólna lektura „Nad Niemnem” Elizy Orzeszkowej.

Zebranych powitała prezes Kongresu Oświaty Polonijnej Wiktoria Laskowska-Szczur i odczytała list prezydenta RP do uczestników Narodowego Czytania. W liście Andrzej Duda zwrócił uwagę na walory tegorocznej lektury: barwny język, wspaniałe krajobrazy, komizm sytuacyjny i pełne humoru dialogi. „To książka nastrojowa, napisana barwnym językiem, a zarazem donośna i sugestywna w swoim patriotycznym przesłaniu” – napisał o powieści Elizy Orzeszkowej prezydent Duda.

Jako pierwsi do czytania zgłosili się uczniowie Polskiej Szkoły im. I. J. Paderewskiego w Bazylei, której dyrektorką jest Anita Pacha. Pałeczkę po nich przejęła Polska Szkoła Przedmiotów Ojczystych im. Ignacego Jana Paderewskiego w Londynie pod kierownictwem Aleksandry Lisiak. Następnie uczniowie Polskiej Szkoły Sobotnio-Niedzielnej im. Ignacego Jana Paderewskiego działającej przy Żytomierskim Obwodowym Związku Polaków na Ukrainie i kierowanej przez Alinę Laskowską zaprezentowali swoim koleżankom i kolegom przygotowane fragmenty.

Warto zaznaczyć, że młodzież dobrze opanowała język polski i czytanie ze zrozumieniem.

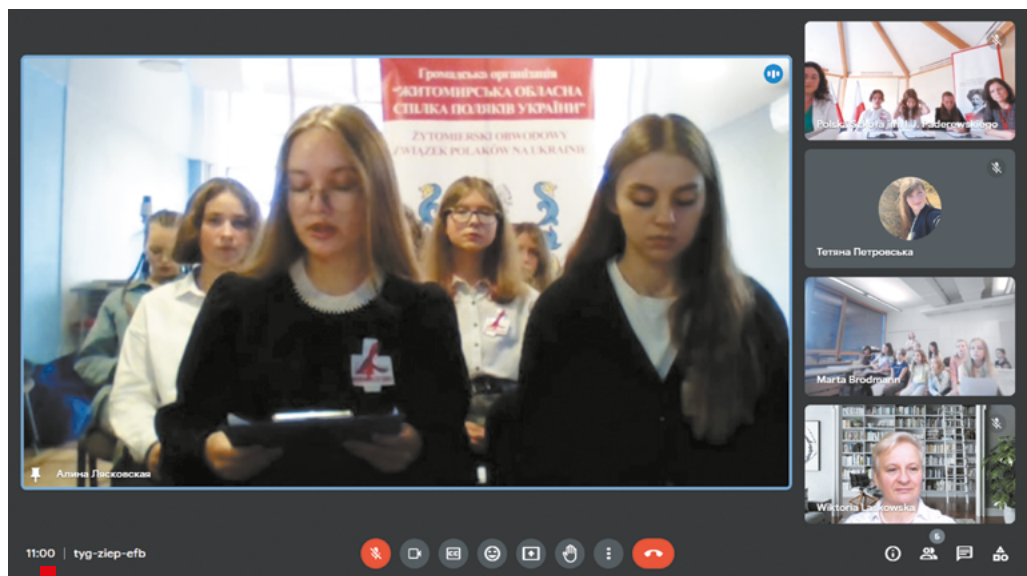
Następnie głos zabrali dorośli. Aleksandra Lisiak przedstawiła historię szkoły w Londynie, która została założona w 2017 roku. Wiktoria Laskowska opowiedziała młodzieży o młodym Paderewskim, że urodził się w Kuryłówce i dorastał w okolicach Żytomierza, gdzie brał pierwsze lekcje gry na fortepianie. Później przyjeżdżał do Żytomierza, dawał koncerty, kupił tam nawet dom dla rodziny. A na Cmentarzu Polskim są pochowani jego rodzice.

Uczniowie zapraszali się nawzajem w odwiedziny, aby pogłębić znajomość historii ojczyzny przodków.

Narodowe Czytanie to wyjątkowe wydarzenie, które pomaga zwrócić uwagę

Uczniowie w Żytomierzu połączyli się online ze szkołami z Bazylei oraz Londynu / Учні в Житомирі під'єдналися в онлайн-режимі до шкіл у Базелі та Лондоні

Spotkanie online Szkół im. I. J. Paderewskiego z okazji Narodowego Czytania / Онлайн-зустріч учнів шкіл ім. І. Я. Падеревського з нагоди Народних читань

młodzieży na bogactwo polskiej literatury, zachęcając ją jednocześnie do samodzielnego studiowania książek i wzmacniając poczucie wspólnej tożsamości.

Początki współpracy między szkołami imienia Paderewskiego sięgają 2019 roku. Wtedy przy wsparciu ambasador Polski w Szwajcarii Iwony Kozłowskiej i redaktor TVP Grażyny Orłowskiej-Sondej zostały nawiązane pierwsze kontakty osobiste i online między Bazyleą i Żytomierzem. Odbyła się wymiana uczniów oraz została podpisana Umowa o współpracy. Wówczas

zrodziła się idea połączenia szkół noszących imię Paderewskiego. W ten sposób w 2023 roku przyłączyły się Polska Szkoła Przedmiotów Ojczystych im. I. J. Paderewskiego w Londynie oraz Polskie Szkoły w Austrii i Ameryce.

Kierownicy szkół i nauczyciele regularnie spotykają się online i omawiają plany współpracy oraz organizują wspólne uroczystości. Starają się organizować wymianę uczniów, by młodzież mogła się spotykać i poznawać.

Wiktoria Laskowska

**Uczestnicy Narodowego Czytania 2023 w Żytomierzu /
Учасники Народних читань-2023 у Житомирі**

Narodowe Czytanie w Żytomierzu

W akcji realizowanej pod patronatem honorowym Pary Prezydenckiej RP uczestniczyła polska społeczność miasta. Spotkanie z lekturą „Nad Niemnem” Elizy Orzeszkowej odbyło się w Obwodowej Bibliotece Naukowej im. Olega Olżycza.

**Uczestnicy otrzymali podziękowanie z pieczęcią Narodowego Czytania 2023 /
Учасники отримали подяки з печаткою Народних читань-2023**

XII odsłona Narodowego Czytania ruszyła 9 września. Akcję przeprowadzono w ponad 6 tys. miejsc w Polsce i na świecie (m.in. w Stanach Zjednoczonych, Wenezueli, Egipcie, Maroku, Australii, Nowej Zelandii, Kazachstanie i Uzbekistanie), w tym za granicą zorganizowano 300 wydarzeń, najwięcej na Ukrainie.

Żytomierski Obwodowy Związek Polaków na Ukrainie co roku jest inicjatorem Narodowego Czytania w Żytomierzu. To ważne wydarzenie tradycyjnie połączone z uroczystą inauguracją roku szkolnego w Polskiej Szkole Sobotnio-Niedzielnej im. I. J. Paderewskiego.

W sali biblioteki uczniowie Polskiej Szkoły Sobotnio-Niedzielnej im. Ignacego Jana Paderewskiego, ich rodzice, absolwenci i studenci uczelni w Polsce, nauczyciele i członkowie Uniwersytetu Trzeciego Wieku oraz miłośnicy polskiej literatury z niecierpliwością czekali na spotkanie z powieścią Orzeszkowej. Nie wszyscy uczestnicy czytania stawili się osobiście. Część osób połączyła się online.

Uczniowie polskiej szkoły pod kierownictwem dyrektorki Aliny Laskowskiej wspaniale zaprezentowali utwór. Odczytywane fragmenty „Nad Niemnem” przeniosły słuchaczy w barwny świat Kresów Rzeczypospolitej. Uroczystość upiększyły występy zespołów ModernPol (kierownik Alina Laskowska) i Dzwoneczek (kierownicy Jadwiga Poliszczuk i Maryna Metelska). Na koniec wszyscy uczestnicy otrzymali pieczęć Narodowego Czytania 2023.

W akcję zaangażowane zostały nauczycielki z ORPEG Anita Perlińska i Grażyna Chrostek-Zugaj oraz kierownik zespołu tanecznego Maryna Metelska. Scenariusz spotkania opracowała Wiktoria Laskowska.

Wspólne czytanie dzieł polskiej literatury to nie tylko wzmacnianie kulturowej i narodowej wspólnoty Polaków, ale także propagowanie czytelnictwa wśród różnych grup społecznych. Warto zaznaczyć, że wojna sprawiła, iż polska społeczność jest wyjątkowo spragniona kontaktu ze słowem polskim i z polską kulturą.

„Nad Niemnem” to najbardziej znana powieść Elizy Orzeszkowej i jeden najważniejszych utworów literatury polskiej podejmujący tematykę powstania styczniowego, którego 160-lecie obchodzone jest w 2023 roku. Powstawała w latach 1886-1887, a w formie książki ukazała się w 1888 roku. Ze względu na barwne opisy, wyrazistych bohaterów i odwołania historyczne dzieło porównywano do Mickiewiczowskiego „Pana Tadeusza”. Żadna inna książka pisarki nie została tak entuzjastycznie przyjęta przez recenzentów. Chwalono m.in. sprawne połączenie dydaktyzmu z walorami artystycznymi i przemyślaną kompozycją całości.

„Nad Niemnem” cieszyło się popularnością wśród kolejnych pokoleń czytelników. W Drugiej Rzeczypospolitej powieścią zainteresowało się kino. Ekranizację książki ukończono w 1939 roku, ale obraz zaginął w czasie II wojny światowej. Kolejny film nakręcono w połowie lat 80. XX wieku.

Alina Laskowska

Polska Szkoła

Sobotnio-Niedzielna

im. I.J.Paderewskiego

ГО "Житомирська обласна Спілка поляків України"
запрошує на навчання:

- Польська мова рівня на А1-В2 для дітей та дорослих з кваліфікованими педагогами;
- Підготовка до вступу у польський виш (польська мова, література, історія);
- Підготовка до співбесіди на Карту поляка;
- Польська історія, культура і традиції для всіх вікових категорій;
- Заняття з носіями мови;
- Ліцензійна сертифікація знань після завершення курсу;
- Цікаві проєкти для ознайомлення з культурою Польщі;
- Освітні програми у Польщі;
- Набір до ансамблів ModernPol (керівник Аліна Ляковська) і Dzwoneczek (керівники Ядвіга Поліщук і Марина Метельська)

За детальною інформацією та для запису звертайтеся: м. Житомир, вул. Театральна 17/20 каб. 111, вівторок, четвер з 16:00-18:00, +38(067) 01 01 446; e-mail: zpuzytomierz@gmail.com

POLACY – RODAKOM

Zachowując pamięć wielu pokoleń, wspieramy walczących o naszą i waszą wolność oraz niesiemy pomoc ofiarom wojny na Ukrainie.

Przeznacz wpłatę na pomoc humanitarną/medyczną, szczególnie na jej dostarczanie/przewóz do potrzebujących. Wdzięczni z góry za każde wsparcie!

Żyтомірський Обласний Зв'язок Полаків на Україні на rzecz Полаків з України
PKO Bank Polski SA 02 1020 2368 0000 2602 0650 4080 (PLN, EURO)

Отримувач коштів:

ГО «Житомирська обласна Спілка поляків України» ЄДРПОУ 34394597

р/р UA653253650000002600201484654

в ЦФ ПАТ «Кредобанк»